Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ЕРА, 29 ОКТЯБРЬ, 1987 ШУ. ★ № 130 (7476). ★ Мах 3 кеп.

СССР къахьегамхой! Хьинаре дакъа лаца экономикана доалдара реформана юкъе! Экономически знанеш караерзае, майрра юкъекхахьа боахам лелабара керда методаш, дикагIйола опыт, къахьегам вIаштIехьбаккхареи стимулировани яреи прогрессивни формаш, хозрасчети самофинансировании!

(КПСС ЦК ТIахьехамашцара).

СИЙЛАХЬ-БОККХАЧА ОКТЯБРА 70 ШУ ДИЗАРА НАКЪАДОЛХАШ

Яхьа дневник

ЛаьрхIар кхоачашду

ШийтталагIча пятилетка хьалхарча шин шера план Сийлахь-бокхкача Октябра 70 шу дузача юбилейга кхачалехьа кхоачашъяра доккхий декхараш тIанйцад бурув тохара балхий Горячеводски управлене бурувдеттараша. Шоаш денна дош хIанзлехьа дизза кхоачашдаьд цар. Къаьстта беркате къахьег УБР коллективо укх юбилейни шера. Бурув тохара цхьайтта бетта план кхоачашъярах рапорт деннад цо укх шера 20 октябре. Ер шу доладелча денз 27-ча октябрга кхачалехьа паччахьалкхен планагIа лаьрхIачул совгIа цо техад 4162 метр бурув.

УБР бурувдеттараша тIагIертта къовсам лоаттабу производства эффективность лакхъяра а. Къахьегама овсарле лакхъяра задани 61.6 процент тIехкхоачаш а яь, из лакхъяра чотагIа техад цар планал совгIа мел теха бурув. ХIара станокаца юкъера лаьрхIача бетта бурув тохара коммерчески сухала задани а 120,8 процент кхоачашъяьй цар. балхага дIадодар лохдарах укх шера кходаьд 812 эзар сом. ХIаьта планагIа лаьрхIачул совгIа паччахьалкхенна баь пайда 965 эзар сом ба.

Сийлахь - боккхача Октябра юбилейна дика къахьегама совгIат а кийчдеш, ханал дукха хьалха шин шера задани кхоачаш а яь, тIадоагIача шера чотагIа бурув тохаш я укхаза ворхI буровой коллектив. Царех я буровой начальникаш А. Е. Драворубов, А. Р. Кагерманов, В. А. Коньков, В. К. Дудин, Г. Д. Савельев, кхыбараш керте латтача бригадай коллективаш.

Деша дай бац

Сийлахь - боккхача Октябра 70 шу дизара сийна доккхий декхараш тIанйцад «Нефтехимзапчасть» яхача Грозненски завода коллективо. Цхьа кIира совгIа ха мара яц из цIей хьатIакхача. Долче, мишта кхоачашду коллективо ше денна дош? ХIанзалца баьча балха итогаша хьахьокхачогIа, укхаза шоай деша дай хиннабац. ТIанйца декхараш меттел план а кхоачаш ца еш хьайоагIа коллектив. Низткъа лоархIаю коллектив нормативно - цIена продукци арахецара паччахьалкхен планах. Товарни продукци арахецара даькъе ер шу доладелча денз цунна тIадисад 179 эзар сома маьхa паччахьалкхен декхар.

Укх шера тIанйпача декхарий цхьаккха пункт кхоачаш ца ярал совгIа, предприяте коллективана продукци маьхалъяккхара даькъе дукха декхар тIадисад. Ший потребителашта продукци лоаттаяра договорни декхараш а 99,6 процент мара кхоачашдаьдац цо. Арахецача продукцега дIадодар доагIачул дукхагIа да, хIаьта паччахьалкхенна пайда бара план гаьнна кхоачашъяьяц. Заводерча керттерча участкаех цхьаккха яц паччахьалкхен план кхоачашъеш.

Предприятерча болхлоша иштта эсала къахьегаш хилара керттера бахьан да производственни мощностехи балха ханахи бизза пайда ца нийбар. болхлой къахьегами царна юкъера социалистически яхьи эсала вIаштIехьъяккхар. къахьегамеи исполнительски дисциплина во хилар.

ШОАЙ ДЕКХАРЕХ ДИКА ЛОАРХIАБУ

Укх шерара хьувкъам дIачуэцара лерттIа кийчо яь хиларах цхьаккха хьовзам боацаш дика дIабода Назрановски районерча Плиевски ялат дIанйдеча предприяте болх.

Ялат дIачудала хьакхаьча автотранспорт гоа ца еш сиха йоассаю, шоай болх геттара кадай бу предприяте лабораторе болхлоша а.

Къаьстта дика болх барца гIорваьннав лаборант Ажигов Мухарбик. Из йIаьхий къахьегама опыт йола специалист ва. Ший керттерча декхарех тIехдика лоархIаварал совгIа цо хьинаре дакъалоац юкъарча вахаре а. Предприяте халкъа тIахьожама группа кулгалхо ва из. Пхи саг чувоагIа цунна. Юртбоахама рузкъах бизза пайда эцара тIехьа къовсам лоаттабу групперча наха.

Шоай производственни декхарех тIехдика лоархIабеш бола болхлой кIезига бац предприяте. Царех цаI я оператор Халухоева Лиза. Сменни нормаш 120 — 130 процент кхоачашъю цо. 24 шу да цо ялат дIанйдеча предприяте къахьега. Ший йIаьхий балха опыт камаьрша дIател цо уллуврча новкъосташта.

Ден-бус цахаддаш болх беш я предприяти. Укх шера планах 17 эзар тонн ялат дIачуэца декхарийла я из. ХIаьта таханарча дийнахьа 5 эзар тонн гаргга ялат дIачуийцад. Назрановски, Малгобекски районашкара фуалъяханза йола хьажкIаш я хIанз цига хьакхураш. 300 тонн цу тайпара хьажкIаш чухошаш я уж йокъаю помещенеш.

СУРТАШ ТIА: хьажкIаш йоассаеш латт машина тIара; лаборант М. Ажигов; оператор Л. Халухоева.

И. ПЛИЕВА сурташ.

ПЕРЕСТРОЙКА НАЬКЪАГIА

Дика хьокхамаш гойташ хьабоагIа укх шера Малгобекски района «Кавказ» совхоза хьайбаш леладераш, хIаьта къаьстта а жа леладераш. Масала, шера план 3,4 килограмм йолаш, хIара устагIанна тIера 4,5 килограмм тха лергар цар. хIара бIаь жийна тIехьара 125 Iаьхар хьакъоастабир.

Жа леладеш итт бригада я совхозе. Царна юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг республикс цIи хезача жа Iуно Муцагов Гилане кулгалдечо яьккхар. ХIара бIаь жийна тIехьара по хьакъоастабир 173 Iаьхар. Укх шера цул дукхагIа Iоахарий хьалкхедаь цхьаккха жа Iу вац республике. Яхье шоллагIа моттиг яьккхача, воккхагIвола жа Iу Исаев Ризван керте латтача бригадо хIара бIаь жийна тIехьара 130 Iаьхар хьакъоастабир, е планал 30 дукхагIа. Цар Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дузача дийнахьа кхоачашъергья, аьнна тIанйца хинна социалистически декхар — лаьрхIа хинначул цIи бутт хьалха кхоачашдир паччахьалкхенна тха дIадалара, Iоахарий хьалкхедара пятилетка шин шера план.

Шурийнен дулхан хьайбаш леладерех къаьстта а дувца доагIа. Декхарех дика лоархIабеш хьабоагIа уж а. Ийс бетта план 718 тонн йолаш 720 тонн шура дIаелар паччахьалкхенна, иштта тIехкхоачашйир дулх дIадалара план а.

Совхоза кулгалхой а хьайбаш леладераш а къаьстта гIадбугаш да хьалхарча квартале хIара кхоабача Iаттагара яьккха шура соахка цу юкъа хинначул 164 килограмм дукхагIа хилар. Районе эггара лакхагIа хьокхам ба из.

Балха темпаш кхы лох ца еш хьабоагIа укх бетта а. ХIара дийнахьа ши эзар килограмм гаргга шура йоаккх. Из я соахка укх хана йоаккхаш хинначул 600 килограмм дукхагIа. Шурий ши ферма я совхозе. Царех керттера коммуниста Исаева Шурас кулгалдер я. Шура яккхара а из паччахьалкхенна дIаялара а планаш тIехкхоачашъе совхоза новкъостал дер цун коллектив я. Масала, ийс бетта план 1649 килограмм йолаш, октябрь бутт болалуш хIара кхоабача Iаттагара юкъера лаьрхIача 1850 килограмм шура яьккхар цо. ХIанз хIара дийнахьа ворхI килограммал дукхагIа йоаккх. Из а дукхагIдола доахан дахка дезденна лекъа доллаше а. ХIаьта уж декхача дийнахьеи буси йоаккхар ийс. итт килограммага дIакхоачаргхиларах шеко яц.

Уж толамаш дахара таронех дувцаш Исаева Шурас аьлар:

— Къахьегама, быта хьалаш тоадара. наьха балхацара безам совбаккхара, производства интенсификаци яра тIеххьарча хана совхоза кулгалхоша дукхагIа йоакхо еш хиларо доахийт хIанзара хьокхамаш. Диъ шу хьалха, хIанзара тха директор Султыгов Махьмад кулгалде валехьа, дерригa балхаш кулгкара дора. ХIаьта хIанз дукха хувцамаш хиннад.

Бакълув Исаева. Ла йиш йоацаш во хьал дар совхоза хьайбай боахаме диъ шу хьалха. Доал во дар бахьан долаш гаьзарочул дукхагIа яцар Iатто цу хана луш хинна шура. Балха хьалаш во долаьдаь нах дIаухар, каст-каста хувцалора доаркаш а скотникаш а. Цудухьа, ше хьатIавоагIаше а эггара хьалха хьайбай помещенешта реконструкци йир кердача директора. Доахан кхабара, царна хий моладара, чура кхо, нувхаш араяхара балхашта механизаци йир, кхы а цхьа керда хьайбай корпус хьалйир. Цу чу хIанз латташ дола доахан механически деттаргдолаш кийчдеш да.

ДIайха хий доацаш божа беттара эша пхьегIаш лергтIа йила йиш йолаш хилацар доаркаш. Цудухьа цIена хилацар шура а. ХIанз хий дIоахдеш йола лаьрхIа аппаратура оттаьй ферме. Цудухьа паччахьалкхенна дIа мел лу шура а цIена я.

СалоIача хана сага мел эшар долаш йоккха, паргIатта цIе уголок я хIанз. Чухьа массе хана йIайха я. Болх баь баьлча цу чу гуллу хьайбаш леладераш. Йиш хул балха гIулакхех шоайла дагабовла, опыт ювца. Мехка а доазол дехьа а хиннача кердача хIамаех кIирагIа цкъа информаци ю цига ферма заведующе е совхоза политинформаторо. Хьайбаш леладерашта юкъе яьржача социалистически яхьа хIара итт ди даьлча итог еш собрани ю цIеча уголоке. Хьалха дацар из. Шелбелча бIохбала, кIаьдбелча салаIа йиш йолаш моттиг яцар.

Боккха зооветеринарни, селекционни болх а чакхбоах ферме. Швицкии Iаьржабоархачеи фух да цига лела ду доахан.Швицкичар, дегIаонда дале а, шура кIезигагIа лу. Цудухьа дIахойодача хана, дерригаш а Iаьржа-боархача фух хургдолаш болх бу цига. ДукхагIа шура луча доахах хьахинна Iаьсий хьалкхе а деш, царца тоадеш да

Совхоза парткомаца дага а ваьнна. Исаева Шура цу ферма заведующелла оттаьр а Султыгов Махьмад ва. Иштта из дарах дехке а ваьннавац. Болх тоабара, шура дукхагIа яккхара таронаш лахара нах оарцагIбаха ховш саг я Исаева. Цо цу фермана кулгалдеча юкъа цхьа шу хиннадац паччахьалкхенна шура дIаялара планаш цун коллективо тIехкхоачаш ца еш. ЛийрхIачул 16 ди хьалха кхоачашдаьд цу ферма коллективо, карарча пятилетка шин шера план Сийлахь - боккхача Октябра 70 шу дузаш ергья, аьнна тIанйца хинна социалистически декхар а.

Иштта хьаьнала къахьегара новкъостал ду коллективни подряд юкъейоалаяро а. Исаева Шурайна карагIдаьнна гIулакх да из а.

Шу доладелча денз цу хьисапе къахьегаш я Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутат коммунист Батаева Заху йоккхагIа доярка йолча корпусера коллектив. Швицки фух дола доахан кхоабаш ялх доаркеи цхьа скотники ва. Хьалха, подрядагIа болх вIаштIехьбаккхалехьа, шиъ скотник вар уж. ХIанз цаI мара веце а доаркаша новкъостал а деш, декхарех дика лоархIаву скотник.

Июль бетта денз подрядагIа болх беш я Усманова Любас кулгалдеча, Iаьржа-боархa фух дола доахан леладеча корпусера коллектив а Батаевас кулгалдечунца яхь лелаеш я из. Август бутт хьатIакхачалца цул тIехьаюсаш хьайоагIар. ХIаьта хIанз Люба хьалхаьннай. Шура яккхара ийс бетта план 145 процент кхоачашйир цо, хIаьта Батаевас — 120 процент.

Цу ферме санна, бруцеллезни доахан дар хьалха цхьоалагIча ферме леладьраш а. Уж дIа а даьха, лазар кхы даржаргдоацаш молхаш теха дезинфекци яь, кхы мел эшар даь, Iаьржа-боархача фух доахан дIаоттадаьд соахка цига а. Лоацца аьлча, бруцеллез, туберкулез яха лазараш цIендаь дIадаьхад боахама фермашкара. ГIулакх доаца нах, машинаш чуахийтац ферма коашка, хьалха санна. Доакъар дахьаш, шура дIаяхьа ухараш а лаьрхIа йола молхаш техача опилкаш тIа гIолла чакхъяьлча мара коа йитац.

Производства интенсификаци еш иштта дика хувцамаш даьд жа леладеча бригадашка а. Керда желаш, нах чубахара цIенош хьалдаьд. и. кх. дI.

ХIанз низ дIакхоачар деш ба хьайбаш, цар луш йола продукци лох а ца йолийташ, толаме Iангара даха таро лургйола хьалаш вIаштIехьдаха гIерташ. Дика тоаьлй желаш, фермай помещенеш. Хьайбаш Iангара дахара тоъал Iалашдаьд доакъар а. Масала, йол шера план 1174 тонн йолаш 1300 тонн кийчъяьй, хIаьта силос план — 4356 тонн йолаш, 8 эзар тонна гаргга.

ТIадоагIача шера хьалхашка латта декхараш кхоачашдара дика таронаш я уж.

М. ДЖАБРАИЛОВ.

РЕЙД

ГIУЛАКХАШ ДА ВЕЛАЛУРГВОЛАШ ДАЦ

Паччахьалкхенна ийс бетта планагIа йоагIачох дIа ца луш дукха шура тIайисар Сунженски района. Лоамашка йолча кхаь колхоза: Орджоникидзе цIерагIчоа, «Восход», «Заветы Ильича» яхачоа, хIаьта «Ассинский» совхоза мара вIаштIехьдаланзар планаш е.

ДIахо йолача хана гIулакх тоадара, хьайбаш Iангара дахара цу района боахамашка фу деш да, малагIа кийчо яьй хьожаш хилар тха рейдови бригада укх деношка. Дайна сурт а да велалургволаш дац. Iангара доаккхаргдолча хIара хьайбана лаьрхIа 10,9 центнер доакъара единица мара Iалашъяьяц районе, планагIа 24 хила езача.

Кхыча боахамашца нийсдича хьайбаш Iангара дахара во кийчо яьяц Ленина, XIX партсъезда, Орджоникидзе цIерагIча, «Заветы Ильича» яхача колхозашка, «Ассинский» совхозе.

Кхоачэм боллаш дика тоаьй цу боахамашка хьайбай помещенеш, дукхагIдола доакъар фермашта хьатIа а дена дIаоттадаьд, нах оттабаьб из лораде а цунах мишта пайда эц а хьежа. ЛерттIа я кхо. нувхаш арайоаха механизмаш, болх бе кийча а болх беш а я доакъара цехаш, доакъара кухнеш. Дика тоаьй болх баьлча салаIара хьайбаш леладерашта хьакъоастаяь помещенеш, цIе уголокаш.

Цунца цхьана, хьайбаш чусоцадаь бутт боаллаш латте а, уж Iангара даха кийчо яь яккха гаьна да «Победа» яха колхоз хIанз а.

Детташ дола деррига доахан Хайров Кьурейша кулгалдеча цхьан ферме да. ХIаьта хьайбаш Iангара дахара боахаме кийчъяьча 786 тонн аьлах, 554 тонн силосах, даькkхача 343 тонн баьца витаминни хьоарах (из деррига дIалаьрхIача хIара хьайбана кхоачаш 14,5 центнер доакъара единица мара яц) цига хьатIаьнар — 1780 тонн силос. Йол, ча цхьа грамм дац. Из бахьан долаш телхаю доахан кхабара рацион. Масала, укх бетта цхьоалагIча декаде рационагIа хьайбаш кхабара 300 тонн моша доакъар, 150 тонн доакъара свеклаш, 100 тонн ча эшаш хиннача, хьатIаденар 87 тонн моша доакъар, 43 тонн доакъара свеклаш, 40 тонн ча мара дацар. ДикагIча оагIорахьа хувцаленна кхы хIама хилазар шоллагIча итт дийнахьа а. ТIаккха цу хьале дукха шура яккхарах дувца а эший? ХIанз дийнахьеи буси хIара кхоабача Iаттагара йсаккхар 3,9 килограмм мара яц.

Иштта кIезига хьатIакхухьаш доллаше. кхом беш, лорадеш доакъарах пайда эцац. Масала, Iаьсий латтача хьаьшкара аракхийса йол уллар лаьтта Из хьагулъеш саг вацар. Хьайбаш леладераша дийцача гучадаьлар, иштта лаьтта Iоежа йол нувхашца, кхоца дIакхувсалга.

Ча ферма ков мела-д дIахьа кхийса улл хоттала. хьайбаша, наха когаш тIабетташ хIалакдеш. Коа дукха жIалеш лел. Хьайбашта кхераме дола моллагIа лазар даржа мегаш да цу хьале.

Доахан латтача цхьоалагIча корпусе, шинна оагIорахьа корашка теха кизгаш дац. чугIолла мух кхест, болх беш яц автопоил-каш. Арэ а доахаш аьшках даьча хьаьшка чу детташ меладу хьайбашта хий. Из ший ханнахьа хьатIа ца дахьаш а нийслу каст-каста.

КIийле тоае езаш я Iаьсий латтача цхьоалагIча корпусе а. Цул совгIа, корашка кизгаш дац. тоаланза да хьаьш. Из хьал да шоллагIча корпусе а.

Хьайбаша дикагIа дуаргдар доакъар, цунах микромакро хIамаш етташ яларе. Из деш дац. уж хIамаш шоашка йоллаше. Масала, доакъар хьаьндеш йола минокальце фосфат яха 1984 шера цига ена хинна микрохIама кхоаллена кIал дехача галешка улл.

Болх баьлча салаIара, божа бетта эша гIирс кийчбара наха цхьаккха тайпа хьалаш дац. Хьайбаш чулаттача ерригача корпусашкара бытовкаш тоаянза. Иштта хьал долаш я цIе уголок а. КIал теха ий дохкаденнад, цхьацанахьара чуихад. Яц гойтара агитаци.

Лоацца аьлча. помещенеш кийча ца хилар бахьан долаш, Iангара дахара 1 октябре цар чу дIаоттаде дезаш хинна хьайбаш, хIанз а арабазашка леладу. ХIаьта тIеххьарча хана бийсаш шийлa ма ухий. Цудухьа диача доакъаро а дег' дIоахдара мара, шура тIанхетийтара башха новкъостал дац. Цу хьалашка доахана лерттIа шура луш ца хилар, ийс бетта планагIа йоагIаш хинначох паччахьалкхенга ца йохкаш 280 тонн гаргга цу фермана из тIайисар хилар тамаш яц.

ЦIеча Эскара цIерагIча колхозо а кхоачашйинзар шура йохкара кхаь квартала план. Цунна тIадиса декхар — 190 тонн гаргга. Цунца цхьана, Х. Хадзиева кулгалдеча цхьоалагIча ферма коллективо паччахьалкхенга шура йохкара укх шерара план а карарча пятилетка шин шера яр а кхоачашъяьй хIанзле. ХIаьта дояркаша Мишнева Яхас, Сасина Клавдияс, Хаджиева Мархас, Тебоева Аьсета, Фаргиева Зоьловбана кхыметтел шоай социалистически декхараш а кхоачашдаьд. Иштта хьаьнала къахьегамхой ба Iаьсий леладеш бола Коннова Анна, Николаева Нина, Лисица Мария, кхыбараш. Цхьабакъда, балха, салаIара хьалаш геттара во да цар а. ТIеххьарча кхаь-диъ шера лоадама хIама даьдац цу ферме наьха бытовой хьалаш тоадара. ЦIе уголок-м я укхаза бакъда, салоIача хана сага эшачох хIама дац цу чу. Тишa, цхьаьр хIанз а соахка хиннaчох дувцаш къаьна я гойтара агитаци. ЦIеча уголока помещенеш а хIанзчул тIехьагIа тоае езаш я.

Биъ мугIарагIа хьайбаш дIаувттадеш йолча цхьан корпусе леладу ферме доахан. Автопоилкех 80 процент болх беш яц цу чу. Къулбехьен оагIорахьара наIараш еха латт. помещене чу кIир техаяц, кизгаш доацаш да кораш. хьайбаш леладерашта салаIара хьакъоастадаь цIа, саг дIачувала йиш йоацаш бIехеи Iай цIи лотаяра пийшк йоацаши да. Iасилгашца цхьана доахан латтача помещене чу хий дац. Цхьадола кораш кизгаш доацаш да.

Деха да Iаьсий латтача ерригача помещенешкара хьаьш. Ремонт е езаш я кхоалленаш. КIалхьарцара дена ча мара, хьатIадена цхьаккха тайпа доакъар дац ферме. РационагIа йоагIа йол телац шиъ-биъ бутт баьннача Iаьсашта.

Кхы а вогIа да М. Вышегурова кулгалдеча шоллагIча шурий фермера хьал. Укхазарча цхьоалагIча корпусе дукхагIдолча корашка кизгаш дац. Еха я наIараш. Помещене гIолла мух лел. Болх беш яц кхо, нувхаш арайоаха транспортер. Тоаьяц доаркаштеи скотникаштеи салаIара хьакъоастаяь помещенеш. Чухьа бIеха я.

Тайп-тайпара дараш вIашагIа а эдеш, хьаьна хIамаш а етташ доакъар кийчду йоккха цех я колхозе. Цхьабакъда, Iангара дахара хьайбаш чусоцадаь бутт гаргга ха яле а из хIанз а болх беш яц.

Хьайбаш леладерашта юкъе социалистически яхь лелаяра деш хIама дац цу боахамашка. Цунах а тамаш е езац. хIана аьлча из лелаяра лерттIа хьалаш дац цига.

Лакхе дийца кхоачамбоацараш лоацца юкъа дIадахара цу боахамий кулгалхой оарцагIа ца боале, иштта а воча хьал тIа дола доахан, хIалакьхила мегаш да.

Х. МИСИРБИЕВ, Сунженски района халкъа тIахьожама комитета инспектор; М. ДОШЛАКИЕВ. Сунженски района халкъа тIахьожама комитета юртбоахама отдела штате воаца инспектор. М. ХАМАТХАНОВ, тха спец. корр.

Пхи шу совгIа ха я газ чакхйоахача Вознесеновски заводе воккхагIа вола оператор волаш М. Катаева къахьега. Комбинированни установкай цехе ва из болх беш.

Юххьанца укхаза балха воагIача хана цхьаккха балха говзал йолаш вацар Мурад. Оператора ученикагара дIаволавенна воккхагIа волча операторага кхаччалца — иштта ба цун къахьегама никъ.

Социалистически яхье хадданза призови моттигаш йоаххаш хьайоагIа Катаева кулгалду смена.

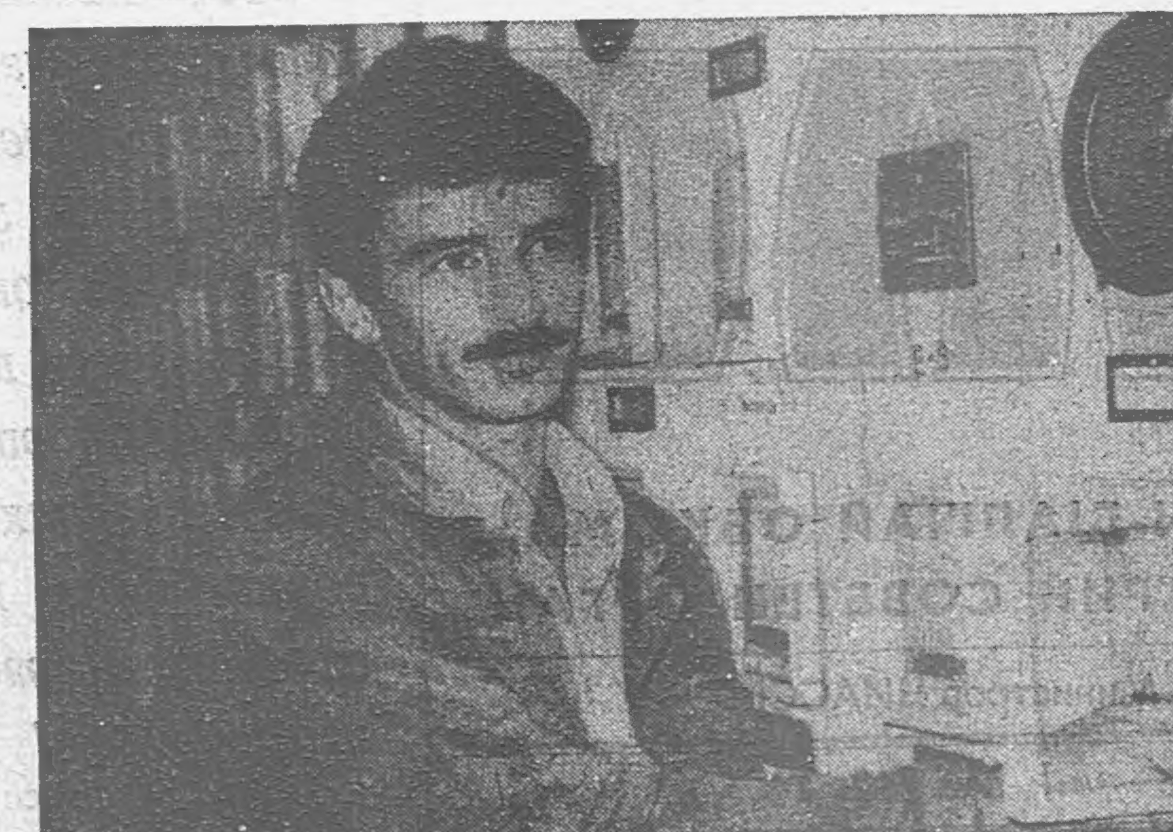

СУРТА ТIА: воккхагIа вола оператор М. Катаев.

Б. БАБХОЕВА сурт.

МИШТА КХОАЧАШДУ ДЕКХАРАШ

КХОАЧАМАШ КХЫ А ДУКХА ДА

XII пятилетка декхараш ше тIаэцаш «Майская» птицефабрина коллективо дош делар 1990 шера 12 миллион фуаш гулдергда, аьнна, из а хIанз ший йолча помещенешка, болаш болча нахаца.

Бакъда шу даьлча кхетадир нах кIезигбе мегаргболга. Управлене болх бечарех 11 саг юкъарчал доаццаш фуаш гулдечен дулх доаккхачен производстве балха вахийтар.

— Сага факторах аьлча, кхы а нах кIезигбе лерхI оаха, — йоах фабрика директора М. Тангиева. — Хьалха кхерар административни болхлой кIезигбе. ХIанз гуш да, уж кIезигагIа хилча безамегIа а дикагIа а болх булургхилар. Цул совгIа хIаране бехктохаме хилара уйла лакхлу. Болх бохабича ше мара саг бехке ве йиш хилац.

Къамаьла юкъейиккхар керттера экономист И. Добриев:

— Хьалха цхьа распоряжени еча, аз из кхоачашъе сай карабарашка дIалора. ХIаьта хIанз деррига айса ду. Алапи а доккхагIа да.

ДIадахача шера денз коллективни подряди хозрасчети юкъе а йоалаяь, фабрика болхлой дукхагIа продукци яккха баьннаб, нах кIезигагIа а болаш. ХIаьта алапеш лакхденнад.

Укх шера алапи оттадаьд директоргара мугIарерча болхлочунга кхаччалца къахьегаш бухсоццаш хьахиначунга хьежжа хургдолаш. Продукци дикагIа, дарегIа, дукхагIа паччахьалкхенна дIаяларга хьежжа хургдолаш.

— Укх шера соахкарчул дикагIа да оаха гулду фуаш, — йоах сортировка цеха кулгалхочо М. Матиева. — ХIаьта хIара эзар фуъ планал 11 сом дарегIа а хиннад тхона. Из бахьан долаш эггара хьалха рентабельно болх бе йолаеннай фабрика. Укх шера 15 эзар сомал кIезигагIа боацаш пайда бе лерхI оаха (дIадахача шера 96 эзар сом зедно).

Пятилетка шоллагIча шера 9 миллиони 50 эзари фуъ, 2 эзар центнер дулх паччахьалкхенна дала задани я фабрика. 1 октябре из кхоачашйир, планал совгIа паччахьалкхенна цхьа эзар фуъ, 23 центнер дулх а луш. ХIаьта шу чакхдалалехьа кхы тIа 3 миллион фуъи 500 центнер дулхи дIалургда паччахьалкхенна. Иштта да фабрика коллективо Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дизара юбилейна кийчдаь къахьегама совгIат.

Яхкача хIара котама 187 фуъ гулдергда, вешта тIехьара юккъера лаьрхIа аьлча, соахкарчул 7 фуъ дукхагIа. 62 эзар котам я фабрике, планал ши эзар дукхагIа. ВIаь фуъ 11 кепиг дарегIа хул планагIчул. ХIара дийнахьа соахка цу хана хинначул 12 эзар фуъ дукхагIа гулду, хIаьта, дерригаш а — 40 эзар.

КIоригаш яхийтара 750 эзар инкубаторе диллар? Из бахьан долаш бахача нахага 65 эзар кIориг йохка йиш хилар, планал 15 эзар дукхагIа.

ПланагIа йоацаш фабрико хьал а кхеяь паччахьалкхенна дIаелар 53.4 эзар боабашк, хIанз йорстаеш 15 эзар а я. Шу чакхдаллалца йолча хана торгови сете йохийтаргьл 22 эзар боабаш. Шера доаккхаш дола боабашка дулх 820 центнерга кхоачаргда.

ДIадахача шералца дукха довра фабрике коатIара оалхазараш, къаьстта ши бутт ха яраш — 25 процент. Уж дерста а дацар. Цунна бехке я Ермоловски элеватор, хIанз а вIаштIехьдаьннаддац цига коатIарча оалхазарашта — котама е боабашка — яьнача ханага хьежжа комбикорм кийчъелга. Цудухьа цхьа ди мара даланза йола кIоригаши кхийна котамаш-боабашкаши цхьа тайпа йолча комбикормаца кхоаб. Цудухьа дийнахь-бус тIаккхета дулх 4 граммал тIехдалац, планагIа лаьрхIачул шозза кIезигагIа да из.

Кхы а вогIа сурт эттад хIанз: Ермоловски элеватор сентябрь бетта ремонте эттай. Кхычахьара кхухь хIанз комбикорм. Иштта дале а, болхлоша дика толамаш доах, лохду дулх даккхарга дIадодар. ХIаьта дIабахача нийс бетта дулха центнерга додар планагIа лаьрхIачул 35 сом дукхагIа хилар.

Фабрика еррига подразделенеш хозрасчете, подрядагIа болх беш я. Къаьстта холуш да дезала подряда кIоригаш кхееча доаха толамаш. Ялх я уж.

Азерсаев Мовлдеца болх беш я цун сесаг Шарипат, воI Илез, йоI Медна. Цар хьалкхею 12 эзар боабашка кIоригаш. Май бутт юкъе кхьачаул тIехьагIа цар йорста а яь, паччахьалкхенна дIаеннай 30 эзарнел совгIа боабашкаш. Из бахьан долаш царна деннад 6983 сом ахча. Из да 5 бетта болх барах. Шу чакхдалалехьа 150 центнер дулх даккхал боабашкаш. Из бахьан кхы а 3 эзар сом ахча доаккхаргда.

— ХьатIадоагIача шера дукхагIа доаккхаргда оаха боабашкий дулх, 15 эзар сомал дукхагIа алапи а хургда, — йоах Мовлде.

Иштта болх беча доакъар лечкъаделга цIенденна дIадоал. Оалхазарашка дIакхоач из биззача боараме.

Цу звенос санна болх бу вокхар а.

ЭскархановгIар звено 120 ди даллалца кIоригаш кхеш я (Анусати, цун мар Салаудин ба уж). Цар кхею 10 эзар кIориг. 8 процент мара кIоригаш тIераялийтаяц цар. ХIара кIориг юккъера дозал 1,2 килограмм долаш дIаеннай цар. Иштала дозал долаш цIаккха а хиннаяц фабрика кIоригаш. Из бахьан долаш звенона 1672 сом деннад, премий а йоацаш. ХIанз цу звенос хьалкхею 7 эзар кIориг. ХIаранена дийнахь-бус 8 грамм дулх тIакхет, планал дукхагIа. 7 процент мара тIера яьннаяц кIоригаш.

Яхка котамаш лелаеш ши бригада я, Гагнев Хаматханен Асиев ВахIиден кулгал а деш.

— Тха бригаде 11 саг ва, — виъ оператор, шиъ цIи летаер, слесараш, бригадир, — йоах Х. Гагнева. — Оаха лелаю 29 эзар котам. ХIара дийнахьа 19 эзарнел дукхагIа фуаш гулду оаха. ДIабахача нийс бетта 4,5 миллион фуаш гулдаьд, ханал хьалха кхоачашъьй паччахьалкхенна фуаш дIадалара план. Шу чакхдаллалца йолча хана кхы тIа 1,5 миллион фуаш гулдергда. Бригаде болх дикагIа бу Ривтий Нинаси Абдулхамидова Альматеи. ХIаранена бетта доагIа 240 сом. Шу чакхдаьлча премеш лургья доакъар кходарахи планал совгIа продукци яккхарахи. Алапи лу къахьегача юкъе дакъа лацарга хьежжа.

Болх дика бу фабрика коллективо. Бакъда хIанз а еррига таронаш оарцагIъяьхаяц цо. Уж я коатIара оалхазараш ца дойтар, дулх тIакхетийтар, доакъара кхом бара еррига подразделенешка цIенхаштта учет лелаяр.

Кхы цхьаькха таро а я. Укх тIеххьарча ханналца болх беш хиннаяц цхьа птичник. Цига оттаьяр «БКН-3» яха ца йоагIа оборудовани. Цу чу кхаь ярусагIа клеткашка ехкаяр 120 ди даьнна къона котамаш. Уж дIатIакхачацар кормушкаш тIа а автопоилкаш тIа а. Ахаш яйр котамаш.

Фабрикера Добриев, Озаев, Вукулов Минеральни Водерча птицефабрике бахар из санна йола оборудовани цига мишта тоаяь хьажа. Цо новкъостал дир оборудовани ма эшшара дIаниисъе.

ХьатIадоагIача шера фабрика коллектив пятилетка тIеххьарча шера яккха лаьрхIача продукцега кхоачаргья.

— Кхы цхьаькха а резерв я. Итт шу хьалха Грозненски фабрикана хьалъьяр котельни. Цхьа ди а даькхадац цо болх беш. Йохаш латт. ХIаьта из птичникаш йIоахъе езаш яр. Из бахьан долаш хIара шера 100 эзар сом дIадода уж йIоахъярга. Хала Iалашде деза доагор, истопникаш лоаттабе беза. Агропромо йоакхо е езар котельне болх бергболаш.

Цхьа да воацаш я фабрика. Кулгалду «Птицепром» тресто, Iалашъю доакъоаца. ХIаьта техника, доагор, гIишлон материалаш лоаттае езар Грозненски РАПО я. Бакъда лоатта-м яц. Из чIоагIа Iаткъаш да фабрикана.

27 дезал ба чуIе фусам йоацаш фабрике, гаьнара балха ух болхлой. Цхьабараш частни квартирашка бах. Цудухьа шоай огородаш а яц. Волхлой берашта детсад эш. Из деррига а хов Госагропроме, Первомайски станица Совете. Бакъда деш новкъостал дац.

М. ХАЛУХАЕВ.

Геттара дика хьокхамаш гойташ къахьег укх шера Грозненски района «Советская Россия» яхача колхоза хьайбаш леладераша. Масала, паччахьалкхенга шура йохкара нийс бетта план 104 процент, дулх — 114 процент кхоачашйир цар.

Района боахаманта юкъе яьржача социалистически яхья кхаь квартале баьча балха итогегIа котъяьннарг а лаьрхIа, из толам баккхарах, КПСС Грозненски райкома карара кара тела Ше байрах елар цу колхоза.

Иштта хьаьнала къахьега хьайбеш леладерашта, шеко а йоацаш, доккха новкъостал ду болх коллективни делала подрядагIа вIаштIехьбаккхаро, ший шин йишийцен йиший йоацеи цу хьисапе доахан леладеш я; масала, доярка У. Эльмурзаева. ХIаьта декхарех дика лоархIа а ю. ХIанз декабрь бетта чотагIа къахьегаш я из йоккха йоаца коллектив. Кулгалхочо У. Эльмурзаевас хIара цхоабача Iаттагара шура яккхара шера план а кхоачашъяьй.

Ялхайтта шу да доярналла из болх беш йола. Цу юкъа наггахьа мара шу хиннадац тIайнца социалистически декхараш цо кхоачаш ца деш, хIаьта планах-м массаза а лоархIаьяй.

Иштта хьаьнала къахьегарах «За трудовое отличие» яха медаль ейнай цунна.

Дика кийчо яьй цу боахаме хьайбеш Iангара дахара а. Царех хIаранена лаьрхIа — 21 центнер доакъара единица гаргга Iалашъяьй.

Мел эшар даь дика кийчъяьй хьайбаш чулоаттаду помещенеш а. Болх беш я помещенешкара кхо, нувхаш арайоахаш, хьайбашта хий моладеш, доакъар дуллаш йола механизмаш а.

Шоаш доал ду доахан латтача корпусе лостам беш, докхха дакъалаьцар ший новкъостащца У. Эльмурзаевас а.

Х. МАГОМЕТОВ.

СУРТА ТIА: «Советская Россия» яхача колхоза доярка У. Эльмурзаева.

Л. АБДУРЗАКОВА сурт.

Сийлахь-боккха Октябри Нохч-ГIалгIайчеи

ГРАЖДАНСКИ ТIЕМА АЛАН ЮКЪЕ

(Иистедоалар. Долалур 24, 27 октябре араьннача номераш тIа).

КIайча инаралаша шоай керттера низаш тIаэзар Долакх-Юртаи, ТIой-Юртаи. Орджоникидзе указанегIа Орцханов Хизара ший отряд дIатIайигар цига. ГIалгIашта новкъостал дара Евгений Казанский командир вола Владикавказерча ЦIеча командирий школера 180 курсант а вера цига тIом бе.

Денгара денга а доалаш, къиза тIемаш латтар. Карара кара ухаш яр юрташ, цхьабакъда, къонахчали денали долаш уж лораеш баьраша моастагIчунца тIом беш хиларах йизза дIалоацалацар уж кIайчарна. Добрарме доакъой командовани цецъьнна яр цар къонахчалах.

ВорхI ди-бийса даьккхар Долакх-Юртен ТIой-Юртен тIом латташ. Массехказа карара кара ихар уж юрташ. Iалаьмате дукха герз а долаш, массехказа дукхагIа болча моастагIий вIаштIехьдаьлар тIеххьара а юрташ дIалувца. ВорхI денбийсана дукъала лаьттачул тIехьагIа дIалаьцар Владикавказ а. Цхьабакъда, кхыметтел добрарме доакъоша ТIой-Юртн Долакх-Юрти дIалаьцачул тIехьагIа а духьала лаьттар моастагIчунна цу юрташка баха нах. Масала, Долакх-Юрта шоай цIен тхов тIара нийса герз а детташ, деникински салтийи эпсараши боабеш массехк дийнахьа дов деш хилар ДахкильговгIар вежарий, шоаш гуча а баьна боабалца йолча хана.

МоастагIчо ТIой - Юрт дIалаьцачул тIехьагIа чIоагIа духьала лаьттар цунна Чумаков ИбрахIими Олигов ШаIипи. ИбрахIим маькдига мимара чу а хайна, моастагIашта топ етташ дов деш вар, хIаьта патронаш кхоачаенначул тIехьагIа, шалтабе а елла, моастагIашта кач а вахар цхьабакъда, топ теха вийра из.

ХIаьта Олигов ШаIипа ший цIен тховна тIера дийттача герзаца иттех деникинац вийра.

ТIеххьара а деникински бIуно Владикавказ дIалаьцачул тIехьагIа, лоамашка даха дезаш хиларах дола дош дар хьалхашка эттар.

Серго Орджоникидзен цун группен накъайоаккхаш яр Орцханов Хизарий отряд. Царца бар парте Кавказски крайкома членаш Бутырин Яков, Махарадзе Филипп, Назаретьян Амаяк, Огнев Петр, Серго сесаг — Зинаида Гавриловна, Терски республика ЧК председатела Цинцадзе сесаг — Аруся ший бераца, гIалгIай коммунисташ, кхыбараш.

Парте Кавказски крайкома члений группен гIалгIай коммунисташи Ассински чIоже кхаьчача, уж лорабала безаш гIулакх эттар укхаза. — деникинцаш лоамарой гIирс тIа а бийха, Серговей кхыча революционерашцеи тIехьабаьнна бар. Орджоникидзе кертах деникински командоване дукха ахча хьожадаьдар. Орцханов Хизарас чIоагIа посташ оттайир лоамашка долхача наькъашкен гIашлой наькъашкен. Цхьаькха дича а лоамашка ваха йиш йоацаш никъ дIанкъайлабар моастагIчунна.

Мужеча бийса а яьккха, группа наькъа араяьлар. Ший отрядаца лора а беш, дIахо лоамашка ядача ГIули, Хамхи, Цхьори яхача юрташка бигар Орцханова Терски республика комиссараш. Орджоникидзе а цун новкъостий а чIоагIа дика тIаэцар лоамароша, дикагIбола кхача а луш, бийсаш йоахийтар, цхьаккха хIамах кхера ца безаш дIатарбора.

Орцхановга, цун отрядацарча нахага, гIалгIай коммунистащка Ю. Албогачиевга, И. Зязиковга, А.-Хь. Гойговга, кхычарга гIолла Орджоникидзес хадданза бувзам лоаттабора кIайбараша дIалаьцача гIалгIай юрташца. Иштта бувзамаш лоаттадарах боккха пайда баьлар. ГIалгIай партизанаша хIалакйора моастагIчун зIанига тIема группаш, кIайчар коммуникацеш йохайора, машиннаькъа линеш телхайора, тIема гIирси нахи чубола машиннаькъа транспорта составаш ахкаухийтар, телеграфни сьргаш тедар.

Партизанашца къовсам лоаттабара тIа-тIа кердадараш юкъейккхувлар Деникински командоване. Юрташка латтаргдолаш дIаувттадора тIема доакъош. Партизанашца бувзам болаш я, аьнна, белгалъяьхача юрташта чIоагIа хала декхар тIадожадора. Шаьрачара ГIалгIайчене шоаш дIа малаьццингехьа, гIалгIай дIатакха низ кхоачаргбоаца йоал яккха белар моастагIий.

Деникинцаша лерхIачох сакхийра Орджоникидзе. КIайчар дIалаьцача Экажкъонгий - Юрта ваха лаьрхIар цо. Цо арабоаккхаш бола никъ чIоагIа кхераме бар, хадданза цунна тIакхуваш бар деникинцаш. Орцханов Хизарас, кхыча новкъосташа, цига ма гIовалар хьо, яхарах, хIама хиланзар. Орцханов Хизари цун отрядацара массехк говрбаьрийн из а ийца, бахар цу наькъагIа, уж хьовзам боацаш Экажкъонгий - Юрта дIа а кхаьчар. Деникинцаша дIалаьцача шаьрача ядача гIалгIай юрташкарча викалашца укхаза къайлагIа совещани хилар. Деникински командованегара деха лаьрхIар цо тIадожадаьр кхоачашдара цхьа бутт мукъагIа ха лулга. Цу юкъа гIалгIай юха а кийчбала безаш бар деникинцаш тIехьашка бахара болча тIема.

ДIахо хиннача гIулакхаша хьахьеккхар из совещани чIоагIа лоархIам болаш хиннална. КIайчар командоване дIадийхар цхьаккха а кхоачашданзар. Даим духьала гIуттача гIалгIаша деникиний доккхийча низашка шоай лоIам бар де вIаштIехьдалийтацар.

Деникина эскар юхатохалга чIоагIдара крайкомацара бувзам чIоагIбе безаш бар. Тоъаш дацар герз, гIирс, ахча. ТIакхувча деникинцех хьулалуш болча цIеэскархоша къаьстта чIоагIа хало озар. Уж меца бар, тIаювха хIама яцар, герз дацар царга. Орцханов Хизарийген гIалгIай коммунисташкеи гIолла Серго Орджоникидзе дехар дир лоамароша - гIалгIашка цIеэскархой тIа а ийца, царна де низ мел кхоача гIо де. Из дехар чIоагIа раьза хинна тIанийцар гIалгIаша. Лоамароша хIара цIагIа тIанийцар цхьаца, шишша саг, цхьана кхача буар, шоа-шоашка долаш дола барзкъа лора царна. Иштта хьалаш долча хана къайлагIа болх бара Тифлисе бахийта лаьрхIар Терски республика бехктокхамера болхлой. Цу гIулакха лаьрхIа эггара хьалхарча аргIагIа къоастаде дезаш дар документех дола дош. Деникинцаш тIабаьхкачул тIехьагIа лечкъача ГIалгIай къаман Совета членашкара бланкаши печати дагаехар.

Орцханов Хизарийна ховш дар къаман Совета печать а бланкаш а цу Совета председатела заместитель волча Шоанахой моллага йолга. Печать а бланкаш а лохилга Серго Орджоникидзес тIадиллар Орцхановна. Лоамарочун массазара гIирс тIа а бийха, кIайчар дIалаьцача Экажкъонгий - Юрта вахар Хизар.

Юххьанца шийгара дехаш дар кхоачашде тугаш вацар молла, цхьабакъда, цунна дегIал а ваха, дувцаш дар чIоагIа эшаш хилар Орцханова дIахайтача, печать а бланкаш а хьаелар цо.

Хьалхарча аргIагIа Тифлисе дIабахийтар Зинаида Орджоникидзен ший бераца Арусяни. Гуржий доазон тIа кхаччалца уж накъабаьхар Орцханова отрядацарча бIухоша — ХакиевгIар вежараша. Цул тIехьагIа дукха юкъ ялалехьа Тифлисе дIабахийтар тифах дикагIа хинна бола Махарадзе Филипп, Фигатнер Юрий, Назаретьян Амаяк, хIаьта иштта Гегечкори Саша, Огнев Петр, Элердов Саша, кхыбараш.

Ше Тифлисе дIавахалехьа, 1919 шера март бетта Къулбехьен Россе Чрезвычайни Комиссара Орджоникидзес Орцханов Хизар хьожавир ГIалгIайчен дерригача тIема низашта командующелла.

Тифлисе дIавахачул тIехьагIа Орджоникидзе бувзам лоаттабора Орцханов Хизара отрядаца. Цул совгIа Сергос деш дола материальнии моральнии новкъостал чIоагIделар. Хьакхухьийташ дар герз, царца эша тIема, кхоачам, ахча, пропагандистски литература. Цу гIулакхо моастагIчун духьала гIайттарий денал ураоттадир, шоаш цхьаь ца хиларах бола тешам чубоссабир царна, шоашкахьа Советски Iаьдал долга кхетабир.

1919 шера июнь бутт болабеннача хана, Орцханов Хизарий цIерагIа Тифлисера Серго Орджоникидзес хьадайтар цун отряда лаьрхIа дукха герз. Iалаьмате дукха ахча, медикаменташ, телефонни аппараташ. Отряда штаба начальникалла болх бе хьожавир 1905 шера денз большевикий парте член вола Сотников Михаил а. Иштта укхаза бахийтар артиллеристаш, пулеметчикаш, телефонисташ, медработникаш. Цу дерригне а иттаза дукхагIа низ болашагIа хилийтар добрарме доакъошта духьала лаьтта низаш.

Йоалах йола ультиматум гIалгIай юрташа кхоачашъелга тIагIертта дIадехаш яр деникински командовани. Цул совгIа пар дIадийхар гIалгIаша Деникина эскара лаьрхIа шиъ дошлой полк лулга а.

Экажкъонгий-Юртен СурхотIен бахача наха цхьаккха дича а дIатIаэца тиганзар моастагIчо дIадехаш дар. Из хайначул тIехьагIа кIайчар командоване лаьрхIар уж юрташ йохае. БархIагIча июле Владикавказагахьара казакий ши полк яхар СурхотIен Экажкъонгий-Юртен тIом бе. Iалаьмате майра тIом беш духьала эттача Экажкъонгий - Юртарча наха дохадир моастагIчо лийрхIар. Цу дийнахьа казакий полкашта маганзар юрт дIаяккха, из каралаца. Цхьабакъда, шоллагIча дийнахьа сецца, 9 июле, деникинцаша, шоай эскара доакъош чIоагI а даь, тIалаьхар цунна...

Ассински чIоже гIолла тIабоагIа моастагIий юха тохаш яр Орцханова отряд. Майрен денал долаши духьала эттар моастагIчунна Экажкъонгий - Юртен СурхотIен баха нах. Шинна а оагIорахьа боабаь бIаьш нах бар. Иштта тийшаболх барах деникиний низ кхаьчар турпала ши юрт йоагаяь дIаяккха.

Цу шин юртарча наькъ къонахчала лакха мах бир Советски правительства. КIайчар бандаш Къулбасела Кавказера араьяхачул тIехьагIа Экажкъонгий-Юртан СурхотIенен елар СССР ВЦИК-а Президиума грамоташ.

ГIалгIай дошлой полкаща шоай доакъош чIоагIде уйла йолаш кIайчар командоване де лийрхIар дохадир Орцханов Хизарас.

Орцханова массаза бувзам а лоаттабора, гIулакхаш а леладора Гикало Николайца, Шерипов Асланбекаца. Из каст-каста хулар Нохчийчен лоамашка, партизански тIом бара йола опыт Iомайора. Гикалос Iалаьмате лакха мах бир Орцханова отряда карагIдаьннача, Терски республика дерригача тIема герзий командующини парте Кавказски крайкома члени хиларах тарра, цунна чIоагIа пайдане хьехар дора гIо.

1919 шера Хамхи яхача юрта Орцханова отряде кхаьчар ВКП(б) Кавказски крайкома викалаш бола Палавандашвилии Огневи. Цун отряден Гикало отряден инспекторски проверка чакхъяккха езаш бар уж. Кхетам балара болхи тIема гIулакхи Хизара отряде дика хилара мукIарал дир цар. Гикалой Шериповен отрядаш латтача Воздвиженски слободен Шатой яхача юртен баха безаш хилар уж.

Цамогаш хинна Палавандашвили укхаза Хамхе штаба отряде вита везаш гIулакх эттар, хIаьта Орцханови Огневи шоашца ах бIаь гаргга говрабаьри а волаш, наькъа арабаьлар. Лоаман Нохчийчене дIакхаьчача, Воздвиженскен Веденон долхаш дола наькъаш дIа-хьа къастача, 1919 шера 11 сентябре царна духьал кхийттар лоаман довкъашка гIолла сихха воагIа говрабаьри. Юхе ядача юрташка сихха дIакхача гIерташ вар из, Воздвиженскена тIабоагIаш бола, шоайла дуккха дукхагIа бола деникинцаш юхатохара новкъостал деха водар из.

ТIаккха Орцханови Огневи Воздвиженскегахьа дIабахар шоай отрядаца. ТIом латтача дIакхаьчача, Орцханова ший отряд дIайоаржа а яь, моастагIчунна тIехьашкахьара тIа пулемет етта йолайир. Цигахьара тIом болалургба, аьнна, вIалла дагадоацаш хинна деникинцаш корзагIбаьнна удаш, тIехьашка бала болабелар, тIом лаьттача боабаь а лозабаь а бIаьш салтий а буташ.

1920 шера ЦIеча Эскаро низ тIа а лоаттабеш, йоха йолаелар деникиний фронт. Цу хана Ростови Царицынии хьалаьца яр ЦIеча Эскара бIухоша, хIаьта добровольчески эскара доакъош Тийрка йистера тIехьашка доалаш дар, меньшевистски ГуржегIа къайладала, хьуладала дага а долаш. Цу ханна Орцхановга приказ кхоач XI ЦIеча Эскарера. Цунна кIала кулг яздаьраш цу эскара командующи Василенкон Реввоенсовета член Кирови бар. Цу тIа йоахар: ГуржегIа болхача кIайбарашта никъ а къовла, дIа а хоадабе. КIалхарвала гIертача моастагIчунца тIом беш ши ди-бийса совгIа ха яьккхар Хизарий отрядо. БIаьш бола салтийи эпсараши есаралла боалабир.

Деникински бIухоех Терски область цIеньячул тIехьагIа, 1920 шера март бетта Орджоникидзе заданегIа Орцханова отряд Баку хьожаю, из город мусаватистех мукъаяккхара тIом беш долча XI-ча ЦIеча Эскара доакъошта новкъостал де. Цул тIехьагIа дукха юкъ ялалехьа, из отряд Къулбехьен Россе Чрезвычайни Комиссараца Серго Орджоникидзеца цхьана Баку дIакхоач, цига ЦIеча Эскара доакъошца цхьана Iалаьмате чIоагIа тIом бу цо кIайбарашца.

Шин дийнахьа тIом баьчул тIехьагIа еррига Баку мукъаьяьккхар. ХIаьта а городе хьулабенна дIалечкъа Iеш бар дуккха а контрреволюционераш, цар зуламе гIулакхаш леладора къонача Советски Iаьдала органашта духьала. Орцханов Хизара отряда хьалхашка оттадаь декхар дар — контрреволюционерий группаши зIамига бандаши цIенъяь дIайоахалга. Из декхар отряло толамца кхоачаш а дир.

Баку мукъаьяьккха массехк ди даьнначул тIехьагIа, 1920 шера 3-ча мае тифах памогаш вола ГIалгIайчен Ревкома председатель Ахриев ГIапур кхелхар. ЧIоагIа дега йовкъа а хулаш, тIанийцар из во хоам, къонахчал долаш вола революционер хиларах тарра ГI. Ахриев вовзаш волча Орджоникидзе, Орцханова, кхыча новкъосташа.

Граждански тIема шерашка Орцханов Хизарийна карагIдийннарий лакха мах баьб Советски правительствос. Нохч-ГIалгIайчене эггара хьалхарчарца цунна елар ТIема ЦIеча Байракха ордеп.

Советски Iаьдал бахьанце къовсам лоаттабаь вола коммунист Орцханов Хизар боккъонца лархIа мегаргволаш ва Н. Гикало, А. Шерипов, ГI. Ахриев, кхыбараш санна. Мах баь а варгвоацаш, дакъа юкъедихьад по Терски республике Советски Iаьдал котдаккхара лоаттабаьча къовсаме.

ВЕДЗИЖЕВ Ахьмад.

Ширдаьннача гIулакхашца—лира къовсам

ХУВЦАМАШ ХУЛАШ ЛАТТ

Укх шера 20-ча августе «Сердало» тIа араьнниаяр «Дийцар дийценнад» яха критически корреспонденци. Цу тIа дувцар Назрановски МПМК коллективе идеологически болх эсала лелабеш хиларах. Къаьстта тесса леладора укхаза наха атеистически кхетам балара дош. Фу хувцаденнад МПМК цу юкъа? МалагIа выводаш яьй партийни организаце газето яьча критиках?

Ала деза, газета тIа материал араьнначул тIехьагIа укхаза цхьадола хувцамаш хинналга. Керда хержача МПМК партийни организаце секретара, водитела Бекмурзиев Гирихана эггара хьалха ший болх дIаболабир коллектива юкъе кхетама болх лелабара дош тоадарца.

— Къайла сенна кхухьаргда из, наха атеистически кхетам балара болх формально, мадарра дийцача, вIалла лелабаьбац тха предприятие, — йоах партбюро секретара Г. Бекмурзиева. — Цудухьа нийсса а йоагIаш а критика яр газето тхона яьр. Из дага а кхоабаш, хьалхара заседани аз хетайир атеистически кхетам балара болх бувцара. Цига коммунисташа белгалъяьхар, цу деша хьакъехьа нийсдалийта кхоачамбоацараш дIадахара йола хьадда мероприятеш. Уж кийчъеш тхона дика новкъостал дир парте Назрановски райкома инструктора Ф. Султыговас.

Атеистически болх лерттIа чакхбаккха йиш яц, нагахьа санна массане дакъа а лоацаш, оттаь план ца хилча. Цу тайпара план хьалхагIа йолаш яр укхаза, чулоацам болаш яр де дезарий пункташ. Цхьабакъда, белгалбаьхабацар хIара мероприяти чакхъяккхара бехктокхаме малав, хоадаьяцар уж чакхъяха еза ханаш. Цудухьа план а каьхата тIа йисаяр. Керда хержача секретара эггара хьалха белгалбаьхар хIара мероприяти чакхъяккхара бехктокхаме бола къаьст-къаьстта коммунисташ, уж чакхъяхара хьадда ханаш а оттаеш. ХIаьта атеистически болх тоабара гIулакх тIадиллар предприяте производственни отдела начальника И. Гойговна. Атеистически балха мах беча хана тахан дувца дезац мел дукха мероприятеш яьй, керттердар — цох хьабоала пайда.

Из дага а кхоабаш, ший тIайнца решенеш кхоачаш мишта ю хьежар партийни организаци. Масала, ладийгIар МПМК начальника, коммуниста И. Арапиева а прораба, коммуниста А. Сагова а отчеташка. Цар отчеташка ладийгIачул тIехьагIа партийни организаце цхьацца замечанеш йир коммунисташта. Масала, дIахайтар ислама критика еш йола лекцеш гIалгIай меттала еша а, атеистически пропаганда хьадда адрес долаш хила а езалга. Цхьаькха цхьа лоархIаме хIама а белгалдаьккхар укхаза коммунисташа. Динах тешаш болчарца индивидуальни болх бара дукхагIа йоакхо е езалга. Цу дерригне, шеко а йоацаш, лакхбу шоайшта тIадилла декхар дизза кхоачашдара тIехьа бехкхам.

Коллективе болаш ба чIоагIа ди лелабераш а. Масала, болхлой П. Камурзоеван А. Барахоеви. Царна тIехьа дIадчIоагIбир къаьстта лектораш - атеисташ. Уж ба коммунисташ И. Арапиеви А. Сагови.

Предприяте вIашагIъеллай идеологически актив. Оттаяьй хьадда ханаш белгал а еш, идеологически актива выступленей график. Коллективе чакхъяьха баьннаб тайп-тайпара сайренаш. Масала, дика чакхъялар хаттарийн жопийн сайре. Цига дакъалаьцар динах тешаш болча болхлоша а. Цар даьча хаттарашта хьадда жопаш дала каьлар лекторий. Цар вахарцара хьадда масалаш а доаладеш дIадовзийтар дина предрассудкаех хьадоала зе. Динах тешараш цу сахьате дина Iоткъамах кIалхарбаха вIаштIехьдаьннадеце а, цхьабакъда, царга уйла яйташ дола хIамаш дийцар цу сайрене. Из а чIоагIа лоархIаме ма дий. ХIана аьлча, катехха цхьан дийнахьа къоасталургдолаш мичад вай дувцар.

Атеистически пропаганда яра дукхагIа юкъеоза баьнаб укхаза «Знание» яхача районни общеcтвера лектораш. Дукха ха йоацаш, МПМК кагирхошца вIашагIкхийттар цу общества член, лектор, тIема ветеран Ф. Шалько. Цо йийша лекци безаме тIанийцар къоначаладувгIараша.

— Идеологически болх лелабара стиль хувцара хьалхара гIа мара бац оаха баьккхар, — дувц Г. Бекмурзиева. — Цу даькъе дIахо де дезараш Iалаьмате дукха да. Эггара хьалха, берригача коммунистий хьинар айдар. Къайла сенна кхухьаргда, хIанз а болаш ба цу деша политически лоархIам кхета ца беш, атеистически пропаганда еча юстара латта гIерташ бола коммунисташ. Сона хетаргахьа, из да тха предприяте динах тешаш бараш кIезиг ца балара цхьа бахьан. Хувца деза лекцеш кийчъелга а. Уж дукхагIа Iилман лард йолаш хила еза.

Бакълув секретарь. Наха атеистически кхетам лулга тоаде йиш хургьяц, нагахьа санна цу гIулакха юкъе хIара коммуниста ший лоархIаме дакъа ца лоаце. Цхьаькха а да. Атеистически балха эффективность лакха хургьяц, из комплексно чакхбоанкхаш беце. КIоаргга тахка деза дина хьалаш, довза деза цун овлаш. Наьха хьашташ, дагалаттараш теркал а деш, атеистически а интернациональни а кхетам балара дина обрядаш юстара а йоахаш, керда наькъаш, формаш леханза яргьяц. Цудухьа, сона хетачогIа, хьалхагIа коллективера деррига хьал тахка а техка оттаь ший комплексни план хила еза партийни организаце.

Ш. ХУСЕЙНОВ.

ТАХАН—КОМСОМОЛ ХЬАХИННА ДИ

ПАРТЕ ТЕШАМЕ ГӀОНЧА

ЛЕНИНА ВАСКЕТАШ КХОАЧАШДЕШ

69 шу даьнна ВЛКСМ истори диза да гражданственностахи къонахчалахи. Цунна тешал ду советски кагирхой дерригача ноахалашатӀем тӀа денале гӀулакхаш дарахи халкъа боахаме хьнаре къахьегаш доккхий толамаш дахарахи комсомола еннача орденаша: кхоъ Ленина Орден, шиъ ЦӀеча Байракха орден, Октябрьски революце орден, КПСС ЦК Памятни байрах.

Дукхача дикача событешта юкъе къаьстта моттиг лоацаргья хӀанзарча этапе хулача процессаша комсомола вахаре. КПСС ЦК апрельски (1985 ш.) Пленум хинначуя тӀехьагӀа йолаенна уж, шоаш ма ярра кагирхой Союзага а кхаьчар.

КПСС XXVII съездо дӀахо дегӀабоалабаьча а ВЛКСМ XX съездо хьаллаьцача а апрельски Пленума наькъо эггара чӀоагӀагӀа влияни йир ВЛКСМ ерригача звеноашта, цун чурча вахара демократизаци а йир. Вай общества вахаре хулача чоалханерча хувцамаша хьагучаьяьхар къонача тӀехьен дикагӀа мел йола оагӀонаш.

Комсомоло вай общества вахаре хулача хувцамашта юкъе хьнаре дакъа лоацаш хиларо къаьгга гучадаьккхар шоашта ховр де, шоай производственни балха тӀа цӀенхаштта гӀулакх долаш хила ловш болча кагийча наьхен мехкарийн миллионашта реальни хьалаш хьахулийтача мохк социально-экономически дегӀаухилга сихдара дакъа лоацаш хила безам болаш уж хилар.

Комсомола дуккха йола проблемаш во кулгалдеш хиларах хьахулаш хиннадаь а хӀанз хьахулаш йоландаь а, комсомольски организацеша къаьстта теркам тӀабахийтар хаьдда конструктивни критика, гласность шерьяра, кагирхошца беча балха формаши методаши харжара демократизаци йоаржаяра.

Комсомола декхараш, цун арахьара а чура а бувзамаш чоалхане даларо дикка влияни йир цун кулгалдеш йола органаш хьахилийтара, цар авторитет чӀоагӀъяра. Дукхадола дешаш къоастадеча массанахьа а гӀулакхаца хиларо Ӏалашдир хержа органаш кулгалдара лоархӀам болаш хулга. Тахан тӀагӀертта гӀулакхаш лу цар метта аппараташ ца оттийтара, комсомольски кадрайи активан сий лакхдара.

Мехка комсомолана хьалхашка латта боккхача лоархӀамера декхараш Нохч-ГӀалгӀай областной комсомольски организаце къаьстта йоакхо еш да. Республика комсомольцаши кагирхойи, комсомольско - кагирхой коллективаш ма йоаггӀара накъаяьхкар комсомола XX съезда. Цар чӀоаггӀа могаеш тӀанийцар КПСС ЦК январски (1987 ш.) июньски (1987ш.) Пленумий решенеш. Экономически социальни хувцамаш делга сихдара, таронехи социализма гӀойленехи кхы а дикагӀа пайда эца безаш хилара декхараш оттадаьча цу Пленумаша кӀоаргга а тешавеш а хьахьекхар кадрови политика а экономикана доалделга а овлангара эргадаккханза дарг ца хилар.

ВӀубенна накъаболх республика кагирхой Сийлахьйоккхача Октябрьски социалистически революце 70 шу дизара юбилейна. Комсомольски организаце ший керттера декхар лерхӀ экономикана доалдара овлангара перестройка яра, балха юкъе дакъалацара демократе, шеррача гласноста, йизача, хозрасчетен самоуправленен хьалашка баха а болх бе а кагирхой Ӏомабарах. Боахам лелабара хьалашка хозрасчетахи самофинансированехи, къахьегам вӀаштӀехьбаккхарен стимулированен дикагӀйолча формаех пайда а эцаш, областной комсомольски организаци гӀерт кагирхой шоай гӀулакх бехктокхаме хеташ, инициатива, производствана доалдара навыкаш йолаш хилийта. Иштта гӀулакха хьохкамаш хӀанзе а вайцига долаш да. Уж хьохкамаш да «Чечингстройтранс» ПАТО, «Грознефть» производственни объединене, «Красный молот» завода, Грозненски универмага, «Электроинструмент» яхача Назрановски завода, ПМК-920, Назрановски района «40 лет Октября» совхоза, Ведана района Орджоникидзе цӀерагӀча колхоза комсомольско - кагирхой коллективий, кхычар. Боахам лелабара методаш эргаьха тоаяра эггара хьалха Ӏилма - технически прогресс сихъяра боахама механизмо воздействие е еза.

ХӀанз республике болх беш ба предприятейи организацейи комсомольски комитеташкарча 50 гаргга йолча советаша лостам луш бола 5 эзар гаргга къона Ӏилманхойи специалисташи. Царна хьалхашка латт доккхий декхараш: тӀоанашкара мехкдаьтта дукхагӀа хьалдаккха, кӀоаргеи тӀехкӀоаргеи бурув тохача параметрий бустам баккхара эша приборашэргаьха тоае.

Уж декхараш кхоачашдеча цхьадола толамаш даьхад ГрозНИИ СКТБ, «СевКавНИПИнефть», «Промавтоматика», НПО опыт йолча специалисташа кулгалдеча Ӏилманхошца. Перспективни да, ала доагӀа, ВЛКСМ обкома Ӏилма, техника, производства даьхьерча преме лауреата Х. Х. Тарамова тохкамаш.

Производства эффективность лакхъеш деча хьалдача балхашта юкъе дакъа лоацаш ва 12 эзар гаргга къона новатор, цар хьачуеннай 2 миллион сома пайда баь 1240 рационализаторски предложени 66 изобретени.

КПСС XXVII съезда, ВЛКСМ XX съезда решенеш кхоачашъеш республика комсомольски комитеташа боахамен профсоюзнин организацица цхьана цхьабола болх бу гӀулакхаш деча сферана комсомольски организацеша деш дола шефал лакхдеш. Шефал деш бола комсомольцаш тӀехь-тӀехьа дукхагӀа хул. ХӀанз сбыта сфере хӀара кхоалагӀвар къона саг ва.

ГӀишлош хьалъяра шефал лоаттадара йоккха опыт я республика комсомольски организацей. ХӀанз гӀишлош хьалъеча болх беш 7000 къона болхло ва, царех 2033 комсомолец а волаш. Дика гӀулакхаш дукха долаш я Нохч - ГӀалгӀай гӀишлон управлене СМУ-7, СМУ-8, «Чечингводстроя» ПМК-6 комсомольски организацеш, кхыяраш.

ВЛКСМ комитетий балха тӀа лоархӀаме моттиг дӀалоац кагирхой балха оттабарон Ерригсоюзни комсомольски гӀишлош хьалъеча бахийтара уж вӀашагӀтохаш хиларон. Нохч - ГӀалгӀайчено бахийтараш дика болх беш ба Малхбузерча СибарегӀа, Комсомольск - на-Амуре, Красноярске, кхычахьа.

Республика эггара йоккхагӀйола гӀишлош — Гудермесски биохимически завод, В. И. Ленина цӀерагӀча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводе Г-43-107 яха каталитически крекинга установка хьалъеча шефал лоаттадара тахан а гӀулакхаш деш да.

Республика комсомольски организацей боккхача лоархӀама гӀулакх да парте аграрни политика, — кхачан программа кхоачашъяра юкъе дакъа лацар. ХӀанз цу сфере къахьегаш ва 45 эзарнел совгӀа зӀамига сагаа йоӀя, царех 20 эзар лаьттаца болх беш ба. Юртбоахама производства эггара лоархӀамеча участкашка вӀашагӀтеха 200 комсомольско-кагирхой коллективаш, экипажаш, агрегаташ я, цар дакъалоац лаьтта леладара культура лакхъяра, юрта боахама культурай продукци дукхагӀа яккхара тӀехьарча социалистически яхье.

Производственни гӀулакхаш деш хьалда дола дакъа лоац Шаьла района «Московский» совхоза доярка Ахмадова Кулсума, Урус-Мартана района Мичурина цӀерагӀчен «Солнечный» яхачен совхозий доаркаша Юсупова Маднаси Исакова Асетеи.

ТӀехь - тӀехьа дукхагӀа барж «Хьайбай боахам — кагирхой ударни фронт» яха болай. ХӀанз хьайбаш леладеча болх беш 4440-нел совгӀа кагирхоех саг ва, царех 2969 ВЛКСМ член а волаш, Комсомольски путевкагӀа хьайбаш леладеча бахийтаб 770 зӀамига саги йоӀи, царца КПСС XXVII съезда цӀерагӀча Ерригсоюзни комсомольско - кагирхой отряда юкъе 380 саг а волаш.

Цу дерригне гӀадвуг, бакъда, кхоачашйынза проблемаши декхараши дукха да. Дуккха дола лоархӀаме экономически дешаш — кхоачашдара йола кечал я «Комсомольски прожектор».

Бедал, доагора - энергетически кхыйолен материалаш кхояра, царех рациональни пайда эцара тӀехьа къовсам лоаттабеш 15 эзар саг юкъеволча «Комсомольски прожектора» 4650 совгӀа штаби пости я. Цу лоархӀамеча гӀулакха юкъе дакъалоацаш 370 комсомольско - кагирхой коллектив, 21 эзар къаьсткъаьста къона болхло ва. Духхьал промышленни предприятешкарча кагирхоша кходаьд 13 эзар тонн совгӀа условни доагор. Бакъда, кагирхошта къахьегама кхетам балара даькъе дукха проблемаши чоалхане декхараши да. Къаьстта из доагӀа продукци дина арахецара, къахьегама дисциплина, йоккхача профессионализма хьакъехьа. Къоастаданза дешаш кӀезига дац кагирхошта идейно - политически, ноавственни, эстетически, физически кхетам луча а. ХӀаьта а ВЛКСМ цхьаьаца йола комитеташ гӀерт кагирхой балха оттабара, цар салоӀалга вӀаштӀехьдаккхара, антиалкогольни антинаркотически пропаганда шерагӀа йоаржаяра, интернациональни атеистически кхетам балара дика гӀулакхаш де.

Дукха чоалхане хӀамаш да юкъарча образованен профессиональни школа, юкъерча специальни лакхерчен образоване системе реформа еча пионерена кулгалдеча комсомоло дакъа лоацаш деча балхаща. ХӀанзе а вӀаштӀехьдаьннадац комсомольски организацей чурча балха стиль эргаьяккха тоаелга а. ЧӀоагӀа теркам тӀабохийташ дувц уж хӀанз йолча комсомольски отчетно хоржамийн собранешка. Динза диса уж хӀамаш дале а, теша безам ба вай комсомольцаша, ВЛКСМ XX съездага яьча комсомола ЦК Отчетни доклада ма аллара, гӀулакх дергхиларах. Цу доклада тӀа аьнна: Вай эргадувл воай вахар праз долаш, сийрдагӀа, цӀенагӀа хилийтара, цӀенача къахьегамхочун аттагӀа садаха йиш хилийтара, творчески къахьега шортта паргӀато хилийтара, бокъонца хӀаравар кортамукъа дегӀаварах берригаш кортамукъа дегӀаухилга хилийтара».

Л. КАСАЕВ,
ВЛКСМ Нохч - ГӀалгӀай обкома хьалхара секретарь.

ХӀара ди массаза доал дукхагӀа хулаш латт Сийлахьбоккхача Октябра юбилей сийна пятилетка шин шера сткаш. Иштачарех цаӀ я Грозненски швейни производственни объединенера номер шиъ йола цех. Цо хӀанзчул ши кӀира хьалха кхоачашъяьй шин шера задани.

ХӀаьта цехерча Р. Бейгериева керте латтача хӀамаш тегарий бригадо таханарча дийнахьа 1988 шера февраль бетта чотагӀа къахьег.

Комсомольско - кагирхой коллектив я Бейгериевас кулгалдер. Балха ханах бизза пайда эцаш хиларца, кхоми хьурмати дара тӀехьа хаддаза къовсам лоаттабеш хиларца белгала я из бригада.

«ЦаӀ массанена тӀехьа, массава а цхьаннена тӀехьа!». яхача девизагӀа болх беш я Рансас кулгалду коллектив.

Белгалдаккха деза шоллагӀча цехе Бейгериевай нанеи йишеи хилар хӀамаш тегараш а болаш къахьегаш. Цудухьа майрра ала йиш я цар династи я аьнна объединене.

ХӀаьта ший бригадерча наха къахьегаме масал телар, дика мел долчун инициатор яр Р. Бейгериева я.

СУРТА ТӀА: Р. Бейгериева болх беш йоалл.

Л. АБДУРЗАКОВА сурт.

ХАНО ХЕРЖАД ВАЙ

Укх шера бӀаьсти Старопромысловски районе ВЛКСМ райкома хьалхара секретарь харжа везаш моттиг эттар...

Района кагирхоша ВЛКСМ обкоме предложени елар хьалхара секретарь хоржалга шоашка чакхдаккхийтар дехаш.

Цу предложенена раьза хилар. Кагирхоша дуккхаза а шоай совешанешка дийцачул тӀехьагӀа хьалхарча секретара ши кандидатура белгальяьккхар.

Цу кандидаташца массехказа района училищашка, предприятешка комсомольцашца вӀашагӀкхетараш долча нийсвелар со а. Цу шинних, бакъдар аьлча, лоацача къамаьлах а цо хаттарашта гӀулакхаца телача жопех а са теркам дукхагӀа тӀаозар Сукиев Мухьмада, Старопромысловски райкома комсомола хӀанзарча хьалхарча секретара.

Цо нахаца къамаьл деча хана доккха доша алацар, аз деррига а дергда, яхаш, шийха бӀубенна къамаьл лицар. Хоадам боллаш жоп лора хӀара хаттара. Цу тайпарча вӀашагӀкхетарашкара кагирхоша дӀавахийтацар Мухьмад, дӀаьхлора цар цунцара къамаьл. Шоай лагарчох, дог лазачох дагабувлар уж Сукиевца.

ХӀанз, кӀеззига ха яьнначул тӀехьагӀа, аз дика кхетаду Мухьмада дага хиннар.

Цкъа-дале, бытен салаӀарен хьалаш къестаделга кагирхоех шоаех тийша долга дӀахойтар цо.

ШозлагӀа-дале, майрра, кхера а ца кхераш кагирхоша дӀадоладаь кердадар хьаллоац Сукиева, тайп-тайпара эксперименташ чакхъяхара тӀера ва.

Дукхха ха йоаццаш комсомола Старопромысловски райкома IV пленум йолаш вӀашагӀкхийттача хана хьаьттар аз Мухьмадага:

— Каст-каста-м ю оаш уж эксперименташ, ханаца тарлуш йий-теш уж? — аьнна.

Борд-бордагӀа велавелар хьалхара секретарь. «ХӀанз пленум дӀа-м йолалой, со бакъвий тӀаккха ховргда-кх хьона», аьлар цо.

Пленум хьалха хиннача-рел эргаш яр. Цига йинзар массазара доклад. комсомола райкома членаша хоамаш дир вай мехка хулаш латтача эргалонашта юкъе района кагирхоша малагӀа дакъа лоац дувцаш. Пленума доакъашхой хьнаре болх беш бар, аз цӀаьхха а ях болх беш бар. Цу тайпарча пленуме хинначул тӀехьагӀа чӀоагӀагӀа тешам бол комсомола хьаде могаргдоацаш, хӀама доацалгах. Духхьал эшар фуд аьлча. экспериментех а ца кхераш цар дӀадоладаьр хьаллацар.

Укхаза боккъалдар аьлча, гӀалаташ нийсдала тарлу, керттера дар кагирхоех тешаш хилар.

Кагирхоех тешаш, цар балха юкъе ца лелхаш шоашта бакъахьа хеттар нийса е дац къоастаде уж мукъабитар керттера гӀулакх лоархӀ Сукиева. Цудухьа дукха веза ВЛКСМ райкома хьалхара секретарь наха.

Дукха ха йоаццаш «Союзавтоматстром» Грозненски опытно - экспериментальни заводе комсомольско кагирхой коллективе нийсвелар со. Производственни гӀулакхех, вахарах дувцаш делкъийга салаӀа йилла ха чакхъяьлар. Юха а вӀашагӀкхетарех дувцаш аз хаьттар:

— Мишта, маца вӀашагӀкхетаргдар вай, — аьнна. Са хаттара жоп делар фрезеровщика Шапеев Султана:

— Сукиев Мухьмадаца бувзам Ӏа лоаттабой цунна массаза а хов хьона тхо мичад.

Старопромысловски районни комсомольски организаци вай республике йоккхагӀчарех цаӀ я. ХӀаьта шоай лидер иштта дика комсомольцашта вовзаш хиларо цӀаьхха а тешал ду цун вахар кагирхой йоаххонах дизза хилара.

Цхьа-шин бутт хьалха Старопромысловски райсовета депутатаца, Грозненски ремонтно - механически завода болхлочунца Мишутин Станиславаца вӀашагӀкхетар хилар са. Депутатски гӀулакхех къаьмал деш цо аьлар: «Харжархой наказаш кхоачашделга лоархӀаме декхар да, бакъда, къаьстта бехктокхаме лоархӀ аз комсомольцаша даь наказ. ХӀаьта депутат хиларах тарра аз тӀахьожам лоаттабу кагирхой жилищни комплекс хьалъеча». Цу тайпара вӀашагӀкхетараш, беседаш хинначул тӀехьагӀа дикагӀа кхетаду Ӏа, моллагӀча звенон кулгалхочун лакхерча укзашка а циркуляркашка а ца хьежаш, гӀулакх дизза ше чакхдаккхар лоархӀаме долга. ХӀаьта хано ше бакъдаь хӀама да цох дукхагӀа пайда боалаш хилар.

Цу бакъдолчох дика кхийттав Сукиев Мухьмад. Цудухьа хила деза-кх из Старопромысловски комсомол республике дикагӀчарех лоархӀаш хилар.

Геофизически тохкамаш деча Ӏилма-тохкама института селхан телефон техар сога Рубан Георге: «Кастта института комсорг оттавара отчетно - хоржама собрани хургья тха, шиъ кандидат ва цига оттаваь, из идея еннар Сукиев Мухьмад ва», аьнна.

Райкома комсомола хьалхара секретарь тешаш ва массехк кандидат вувцаш йола харжара система эггара демократичнегӀа йолга. Цо наьха общественни а производственни а хьнар айду хоржамашта хьалхарча этапе денз хаьдда чакхъяккха йиш йола программа кийчъяра.

— Мичара нийсбеннаб хьона гӀулакхаца, тӀах аьнна бола нах? — хетт аз Мухьмадага.

КӀеззига уйла а йий, цо хаьдда, тоӀадаь жоп лу:

— Хано хержад тхо.

Бакълув из, хӀанзарча хана, экономика эргайоаккхача майрра решенеш тӀаийезача хана чӀоагӀа эшаш ба ца тайпара денал дола нах. Цу нахаца вай котало а йоаккхаргья.

В. ДАВЛЕТУКАЕВ.

Къона программисташ

Сийлахь - боккхача Октябра 70 шу дизара цӀейна сийленца накъабахара яьржача социалистически яхье а хьалхалаттараштa юкъе кӀезига бац кагирхой, комсомольцаш. БоккхагӀбарашкара хьокхам эцаш, дика толамаш доах цар къахьегаме. Дукхача предприятешка вӀашагӀъехкай комсомольско-кагирхой коллективаш. Царех дукхагӀъяраш бригадни подряда хьисапе болх беш а я.

Царех цаӀ я «Оргтехника» яхача производственни объединене «Электроприбор» завода механически цехе къахьегаш йола къоначаа коммуниста Бадин Сергея кулгалду кагирхой коллектив. Цунна мегаьд 31 саг чувоагӀа къоанабарий коллектив цхьа барт болаш, бехктокхам лакха болаш хургйола хьалаш вӀаштӀехьдаха.

Цеха эггара лоархӀамегӀча числовой программни устройстваш йола станокаш латтача участке болх беш я коллектив. Лакха дикал йолаш арахец цар шоай продукци, 125—130 процент кхоачашъю нормаш бригадерча хӀара оператора, цхьа бутт дӀабахийтабац цар шихо ди хьалха бетта программа кхоачаш ца еш, лакха я хӀаране къахьегама овсарле.

Кагирхой хьехамчаш болаш, болх беш ба Старопромысловски райсовета депутат С. Спивак, къона коммунист С. Сатуева, дикагӀбола оператораш - наладчикаш В. Елисеева, В. Рудь, А. Солодов, кхыбараш.

— Октябрь бетта а 10 бетта а планаш хӀанзлехьа кхоачашъяьй тха коллективо. — яхаш дувц участка комсорга, оператора Мусаева Зарас.— Из да таханарча тхоай цӀейна оаха кийчдаь совгӀат. Кхы дӀахо а иштта къахьегаргда оаха.

Р. АУШЕВ.

СУРТА ТӀА: (аьрдехьара аьттехьа) И. Абдулхаджиев, З. Мусаева, Н. Черкасов, А. Строев дагабувлаш латт аргӀанара оатхал хьаяра программах.

Автора сурт.

Кагирхоех тийша я кхоане

Дукха ха йоацаш московски радиога ладувгӀаш вагӀаш хезар сона тхо къона долча хана даьха иллеш... Дог тохадолийташ дукха хӀама дагадохийтар цар сона. Хьахьалхашка эттар хӀанз гаьна дола уж шераш. ТӀом йистебаьнна мохк дийнлуш боагӀа ха яр из. Хала яле а безаме, тешаме ха яр...

Тахан а вай мохк революционни хувцамаш деча кердача этапе ба. Тахан а вайгара дӀадех низ, хьнар кхо ца делга, цхьоагӀо хилар, социализма, пролетарски интернационализма идеалашта тешаме хилар. Овлангара денз хувцамаш деча кагирхой массаза а хьалха хиннаб, тахан а парти теш къоначар шоай декхар дизза кхоачашдергхиларах.

Из иштта хургхиларах тешавеш дукха масалаш доаладе йиш я. ХӀама хьакхоллача, социализма низаша деррига а шийна яхача капитализмаца къовсам лоаттабеча хьалха латташ хьабоагӀаш ба вай кагирхой. Хьаэцаргба вай Аушев Руслан, Демченко Георгий, дукхха а кхыбараш санна бола бӀухой-интернационалисташ. Е СибарегӀара гаьнааш караерзаеш, БАМа трасса юллаш бола кагирхой. Уж ба даьй гӀулакх дӀахохьош бола мехка къонгаш.

Кагирхой нийсача наькъ тӀа бахара, царна кхетам балара боккха лоархӀам болаш да партен къахьегамен ветеранаша гойташ дола масал, оалаш дола дош. ДукхагӀа довза деза царна вай мехка вахар, цун исторе этапашка комсомольцаша баь болх. Мел дукха халонаш лайна яле а, коталонаш яьхай, халахете а хьоае а безам боаца этапаш а хиннай. Царех дукхагӀа ме хов гаранти я цу тайпара гӀалаташ кагирхоша шоашкара шозлагӀа ца дувлийтара.

ХӀаьта боккъалдар аьлча, цецваллал кӀезига хов царна хинначох, дӀадахачох. Общественно-политически знаней школа пропагандист хиларах тарра, каст-каста кагирхошца вӀашагӀкхетараш хул са. Цхьайолча хана эхь хеташ а моттигаш хул цар активность селла лоха хиларах. КӀезига бац цхьаьаца бахьан а даьккхе политзанятешка аха безам боацараш. Кхетаду аз, укхаза тхох, пропагандистех, тийша дукха долга, сакъердаме, чулоацам бола занятеш хуле, леша безам бараш а дукхагӀа хургбар. ХӀаьта а, къайла сенна хьоргла из, геттара лоха я цхьаболчар юкъара подготовка, кхыметтел вузаш чакхъяьхачарна а хац лоадама хӀама. Бовзац перестройка чулоацам, хац вай обществана по фу лургда. Довзац ВЛКСМ XX съездо кагирхошта хьалхашка увттаду керттера декхараш.

Фул из? ХӀанад из иштта? Из хаттар аз сайна а кагирхошта а хьалхашка увттаду. Мичара йоагӀа «цунца са гӀулакх дац» яха уйла?

ТӀеххьарча хана-м, кӀезига дукха а болх бе яьннай тха института комсомольски организаци. ДукхагӀча даькъе из дувзаденна да комсомола комитета керте денал а инициатива а йола саг оттарца — Воронкин Валерий. МайрагӀа дувца баьннаб ира дешаш, критически мах бу даьчун, динза дисачун, уйла еш хьахерж хургбола вожакаш. Юкъейоалае гӀерт демократизма элементаш, нагрузкаш екъача хана теркалду комсомольцашта хетар.

ХӀаьта а хӀанзалца даь хувцамаш тоъам болаш дац. ВЛКСМ института комитето хоадам боллаш белгалбаькхабац керттера лостам. Къона талант йола тохнамхой лахац, коллективе кхоллама хьалаш хьадаьдац. Укхаза тоъаш дац комсомола денал, инициатива. Фу хургдар-те: «ХӀара комсомольца электронно-вычислительни техника йовзалга Ӏалашде!» — «Массане а караерзае информатика лардаш!», аьнна, кхайкарал дича?

Дицдалийтад безам хиларга хьежка клубаш е кружокаш вӀашагӀйохкалга. Дукха я кагирхой кхоллама процесса юкъеоара формаши методаши. Кагирхой творчески низаш вӀашагӀтоха. царна лостам бала декхарийла ба боккхагӀбола новкъостий, хьехамчаш. ХӀаьта цу тайпара опыт, де хьехар долаш кӀезига бац вайна юкъе. Хьалха хинна комсомольски балха формаш ювцача хана, дицдала йиш яц кердадар, вахаро ше хьаьккеллар. ХӀаьта из вӀалла дагадоацаш, ший тайпара хила а йиш я.

Тхоай ноахаленах, сай ханарча комсомольцех кӀезига дукха дувца безам ба са. Дика дагайоагӀа сона 1947 шера гуйре — се комсомоле дӀавийна ха. Ма дохчал а дора оаха фашизм эшаьча тхоай дайх. ТӀом чакхбаьннаб, ираз долаш кхоане я... ХӀаране безам бар бохабаь мохк юхаметтаоттабеча ма хулла дукхагӀа дакъа юкъелахьа. Безам бар комсомоле хила, доккхагӀа дукъ тӀаэца. ДагадоагӀа комсомоле дӀаэпарга айса миштa сатувсар. ХьатӀакхаьчар из ди. БӀаргаго везар комсомольски билет кисе а доаллаш, со чуводаш! Хетар деррига дуне се да волаш санна. Тха турпалаш бар Морозов Павлик, Чекалин Саша, бовзар кхыча мехкара революционераш, масала, Гаврош, испански бераш. Царна тара хила гӀертар. Дукха дар са школьни, студенчески вахарах дувца. Кхоаненах дукха дувцар оаха цу хана, тхоашкара деналера гӀулакхаш бӀаргадайта безам бар. ХӀанз а дагабоагӀа сона цу хана тхоай хинна комсомольски вожакаш — Стерленко Юра, Крусинский Миша, Багов Мурат... Царех цхьаболчарца хӀанз а доттагӀал леладу аз.

Грозненски мехкдаьтта институт яьккхачул тӀехьагӀа Къаьнача промыслашка балха нийсвелар со. Укхаза байзар сона комсомольцаша цӀенхаштта беча балхах боала пайда. Тхоах дукхагӀдараш городе цахар, балха тӀехьа ца диса сецца гӀовттар, ха яхача мара чукхачацар. Цхьабакъда, кӀаьдденнад, хала да тхона, саго алацар. Ховра мел чӀоагӀа эшаш ба мехка оаха беш бола болх. Безам тӀабахийта дора оаха оахош деш дар, кердадар лаха гӀертар. Дувца эшац, тхо мел чӀоагӀа тӀаддугар оахош яьккхача мехкдаьтта хӀара тонно.

Цкъа тхох цхьаннена бӀаргадайра революци а хилалехьа яьккхача къаьнача скважина чура Ӏоуха мехкдаьтта тӀадамаш. Хьабала пайда бац, аьнна, йиц а енна дукха латтар промыслашка цу тайпара скважинаш. Хьалхарча промысла комсомольцаша лаьрхӀар иштта Ӏоухаш зехьа довш латта мехкдаьтта массайолча скважинашкара хьагулде. Цу тӀадамех тоннаш хилар, из дар комсомольски доагор. Иштта дӀайолаелар республике кхом бара комсомольски похӀд. Укхаза керттера дар аьнна хет сона Даймехка рузкъа дебаде кагирхой безам хилар.

Са ханарча наха дагадоагӀа хургда шовзткъен иттагӀа дола шераш долалуш арадувлаш хинна «Сармак районе гӀолла боагӀа» яха районни пенгазета. Деррига а шоаш дара комсомольцаша сюжеташ лохар, карикатураш ехкар, письмошта жоп телар.

Оаха дӀадоладаьр хьаллоацаш, тхона массаза новкъостал деш хулар боккхагӀбараш. Оаха лоархӀаш, сийдеш бар «Старогрознефть» НГДУ керттера инженер Социалистически Къахьегама Турпал В. Г. Бабуков промысла заведующи М. А. Ерошин, керттера геолог В. Д. Галюхин. Хьакимаш ма бий, аьнна, кура ца боалаш, массаза нахаца бар уж. Де хьехар, хьаэца хьаькъал дар царгара. Боккъонца бола кагирхой доттагӀий а хьехамчаш а бар уж. Цар хьалхе а бир хӀанз шерра бовзаш бола О. В. Пилюцкий, Р. В. Лембиг санна бола инженераш.

Хала да хӀанз. дийна комсомольски болх формализма наькъа тӀа, маца баьннаб, ала. Из иштта хиларах оаха а тхоашта тӀера бехк баккхац. Мишта хул а ца ховш хилар, къахьегам а баьча балхах луш болча маьха а лоархӀам лохбалар. ДӀахьалхашка ца долхаш, цхьан метте вай сайца латтарах хоадам боллаш аьннад ВЛКСМ XX съезде. Де дезар хоадам боллаш белгалдаькхад парте XXVII съезда, цул тӀехьагӀа хиннача КПСС ЦК Пленумаша. ХӀанз керттера дар хьалхашка латта декхараш кхоачашдара кагирхоша шоай низ тӀаберзабелга, комсомольций революционни традици дийнъелга.

Е. ШАТАЛОВ,
КПСС член, «СевКавНИПИнефть» института воккхагӀвола Ӏилман болхло.

ПЕДАГОГ-IИЛМАНХО

Сийдола а бехктокхаме а къахьегама никъ ба Дахкильгов Iаддарахьмана ИбраьхIама хержар. Ткъаь пхиъ шу дизад цо Iилман болхло, педагог волаш Л. Н. Толстоя цIерагIча Нохч-ГIалгIай пачхьалкхен университете болх бу. Ший ах вахар дIаделлад цо цу лоархIамеча профессена.

ГIалгIай литература, Iилма, просвещене гIулакхаш дегIадоаладечарна юкъе хьинаре къахьегачарех цаI ва доцент И. Дахкильгов.

Юкъера школа йистеькхачул тIехьагIа ИбраьхIам хиннав Алма-Ате «Эмальпосуда» яхача завода болхло. 1957 шера из деша эттар Нохч-ГIалгIай педагогически институте. Из тIехдика дешаш чакхяккхарах 1962 шера из болх бе вут цига ассистенталла. 1966 шера денз — воккхагIа вола преподаватель, 1972 шера денз — доцент. Москве дунен литературай институте 1969 шера толаме защита йир цо кандидатски диссертацена. Хьехархочун балхаца цхьана цо болх бу 1970—1973 шерашка филологически факультета декана заместитель волаш, хIаьта тIеххьарча шерашка цу факультета декан хиннав. Хьинаре дакъа лоац цо юкъарча балхаш тIа а: дукхача шерашка из хул университета парткома член, вай просвещене министерстверча хьехара-методически Совета, йоазонхой Союзе критикий секце член.

Вайнахьа багахбувцами гIалгIай литературен тохкаш дукха Iилман балхаш арадийнад ИбраьхIама яздаь. Царна юкъе белгтала моттиг дIалоацаш я монографеш. Вай литературоведени дегIайоалаяра боккхача лоархIаме хилар эггара хьалха баь хинна «ГIалгIай литература (40-ча шерашка кхаччалца хьабена никъ)» яха монографически тохкам. Цу тIа йоашх революци ялалехьа хинна вайнахьа литература юхьигаш, гIалгIай советски литература дIадоладалари дегIадари. ХIаьта «Нохчийн гIалгIайн исторически фольклор» яха книжка яздаьд йоккха исторически фольклорнии материал вIашкайоалаеш, къаьстта наха юкъе лелаш ше дIаязбаь хиннача багахбувцамах пайда эцаш. Нохчийн гIалгIайн багахбувцама цхьацца жанраш ювцаш яздаь балхаш хиннадар, бакъда берригача багахбувцамах лаьца монографически болх хилар ИбраьхIама яздаь «Вайнахья багахбувцам» яха книжка. ГIалгIайн, нохчийн, эрсийн метталла ара мел йийна, архиве мел йола а тексташи тохкамаши вIашкадоаладеш язбаь ба из болх. Кхоккхе а монографи шоай Iилман даькъе боккха мах болаш хиларал совгIа вузий студенташта вай литературен багахбувцами Iомабе новкъостал деш я.

Школашка, педучилище гIалгIай метта литература укх тIеххьарча пхийтта шера Iомаду ИбраьхIама оттадаь учебникаш тIара. Уж да массехк издани хинна дола Х-ча класса гIалгIай литературах дола хрестомати, цу классана дола учебник, 3—4 курсашка хьехархой училище дешачарна дола учебник-хрестомати. ГIалгIай литературах йолча программай авторашта юкъе а ва из. ИбраьхIама оттадаь а, хьалхара доши комментарии язъяь а араднйна книжкаш да Мальсагов Зоврбика «Хержараш», Муталиев Хьажбийкара «Хержараш». Мальсагов Ахьмадаца цхьана цо дукха ха йоаццаш кепатеха арахийцар нохчийн гIалгIайн фаьлгаши, оаламаши, шира дувцараши» яха боккхача лоархIаме бола Iилман болх. Монографеши учебникаши хиларал совгIа ИбраьхIама йолаш я 50-нега дIакхоачаш Iилман статьяш. Уж хетаяь я вайнахьа багахбувцама, гIалгIай литература цхьаццайолча проблемашта. Статьяш арайийннай цун Москве, Ленинграде, Грозне, Нальчике, Уфе, кхычахьа. Вай Iилматохкама Институто хIанз кийчъеча багахбувцамахи литературахи йолча шин тома юкъе хьинаре дакъа лоацаш хьавоагIа ИбраьхIам.

Башха-дика хьехархо, Iилманхо, общественник, тешаме новкъост хинна ца Iеш, ИбраьхIам берий йоазонхо а ва. Кагийча дешархошта лаьрхIа дола цун дувцараш кепадийттад «Лоаман Iуйре» яхача альманаха тIа, «СелаIад» яхача журнала тIа. Бераштa лаьрхIа йола повесташи дувцараши тIа а долаш арадаьннад цун «Кукий денал», «Шутар» яха книжкаш.

Цун наьхка тIа лепаш я нийслагIчеи иттлагIчеи «пятилеткай ударник» яха сийлен ши Знак, «Социалистически яхье котваьннар» яха Знак. Иштта ИбраьхIама еннай Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота.

Дукха ха йоаццаш боккха нхаъ хилар Дахкильгов ИбраьхIама — дукккхача шерашка беркате хьехархочун болх барах, Iилман балха тIа дика кайоалаш йоккхий коталонаш яхарах РСФСР-а лакхерчен лаьрххIа юкъерчен дешара Министерства Сийлен грамота елар цунна.

ИбраьхIамен телевидене йоккхагIа йола редактор йолча цун сесага Мартазанова Лайласи хьалкхебаьб боккха дезал. Берех йоккхагIъяр Марет я. Цо университета филологически факультет соахка тIехдика дешаш чакхьяккхар. Школе хьехашехьа аспирантуре деша яха кийчлуш я из. ВоI Казбек, укх шера университет а яьккха, «Красный молот» яхача заводе болх беш ва. Укх шера школа яьккхачул тIехьагIа университете деша эттав воI Заурбик. Школе дешаш ба Индиран Саварбики.

ДIахо йодача хана де лаьрхIар фуд, хьттача, ИбраьхIама аьлар:

— Арадаккха кийчдеча багахбувцамахи литературахи долча шин томана лаьрхIа чакхдаха дезаш цхьаццадола балхаш да, кийч а даь кепатоха дезаш да студенташта лаьрхIа багахбувцамах дола хрестомати, язде дезаш да царна лаьрхIа дола гIалгIай литература ши учебник, язъяь яьннача докторски диссертацена защита е а лерхI аз.

Йоккхий уйлаш а лоархIаме балхаш а да чакхдаха лерхIараш. Кайоалаш, беркате хилба хьа дIахора педагога а Iилманхочун а никъ.

Б. КОСТОЕВ.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

29 ОКТЯБРЬ
I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут».
8.35 — Сийлахьча Октябра 70 шу дузаш. «Революци дIахойодаш я». 3-гIа фильм — «Хоржам». 4-гIа фильм — «Бехктокхам». Перерыве — Комсомольско-кагирхой илле концерт.
10.40. 16.00. 17.25, 19.20 — «Кердадараш»
16.15 — Илли а оал халха а ювл къонал.
16.25 — «Кремлера Ленина кабинети квартиреи». Музее гIоллара телеэкскурси.
16.55 — «Города музыка». Пермера передача
17.30 — Комсомол яьча Денга. «Тешам». Телевизионни документальни фильма премьера.
18.45. 23.50 — Тахан дунен тIа.
19.00 — Шахматех дунен чемпионат.
19.05 — «Хьай могаш хила безам бале».
19.25 — Комсомол яьча Денга. «Уж хьалхар» бар». Художественни фильм.
21.00 — «Ха»
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — Сийлахьча Октябра 70 шу дузаш. «Революци дIа-одаш я». Телевизионни йиъ сери йолча документальни фильма премьера. 4-гIа фильм — «Бехктокхам»

КОМСОМОЛ ЯЬЧА ДЕНГА.

22.45 — «Хьа иллеш, комсомол». Концерт
23.35 — «Къонабарий слет». Сийлахьча Октябра 70 шу дизара хетаяь Ерригсоюзни комсомольцийн кагирхойн слетера репортаж.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.15 — «Шурий хиш дIадолалучара». Документальни фильм
8.35. 9.35 — Iагам Iомадар. 4-гIа класс.
8.55 — «Теоретикаш». Iилма-довзийтара фильм
9.05. 13 30 — Испански мотт. Iомабу 2-гIа шу
9.55 — Iилма-довзийтара фильмаш: «Нана-Эдал тIа гIолла...». «Никъ анайисте кхоач».
10.35. 11.35 — Биологи. 7-гIа класс.
11.05 — Эрсий искусство. Дахчан тIа догам дар.
12.05 — «Корпус генерала Шубникова» Субтитрашца художественни фильм.
14.00 — Киргизски телевидене программа.
14.45. 23.05 — «Кердадараш».

ТАХАН — ЕРРИГСОЮЗНИ ЛЕНИНСКИ КОММУНИСТИЧЕСКИ КАГИРХОЙ СОЮЗ ХЬАХИННА ДИ

16.30 — «Хьа а айистош».
17.00 — «Нийсархо» (нохчий меттала).
17.30 — «Патриот» (гIалгIай меттала)
18.00 — «Экран — кагирхошта».
18.55 — Киножурнал.
19.05 — «Нохч - ГIалгIайче».
19.20 — Парте тIема къахьегама ветеранах А. Кулаевх телеочерк (нохчий меттала)
19.30 — Концерт.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун бераш!». «Золушка». Мультипликационни фильм. 1-гIа дакъа
20.15 — Теннис Дунен халкъашта юкъера турнир.
21.00 — «Ха»
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — Бокс. Дунен кубок. Ахфинал. Югославера передача.
23.10 — Велоспорт.

30 ОКТЯБРЬ
I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут».
8.35 — «Тешам». Телевизионни документальни фильм.
9.50 — «Чулан тей». Мультипликационни фильм.
10.00 — Сийлахьча Октябра 70 шу дузаш. «Революци дIахойодаш я». Телевизионни документальни фильма премьера 4-гIа фильм — «Бехктокхам»
10.55. 16.00, 17.55 — «Кердадараш».
16.15 — «Юртара хьехархо». Художественни фильм.
18.00 — И Гайдн Трио соль мажор. ПНР-ра передача.
18.15 — Теоре дешаш. Политически экономически образоване юкъерча перестройках.
18.45. 23.50 — Тахан дунен тIа
19.00 — Кагирхой слет. Сийлахьча Октябра 70 шу дизара хетаяь Ерригсоюзни комсомольцийн кагирхойн слетера репортаж.
19.15 — Киноафиша.
20.00 — Сийлахьча Октябрьски социалистически революце 70 шу дизара. Советски Росси. «Iа даь болар, Россе».
21.00 — «Ха»
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — Паччахьалкхен Центральни Концертни залера РСФСР искусства говзанчийн творчески кагирхой концерт.
00.05 — Шахматех дунен чемпионат.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.15 — «Массаза вай хургба». Документальни фильм
8.35, 9.35 — Вайна гонахьара дуне. 2-гIа класс. Вай — октябряташ.
8.55 — «КIаьнкаши, сухали, сатувсари». Iилма-довзийтара фильм
9.05, 12.05 — Английски мотт. Iомабу 2-гIа шу.
9.55 — «Из 'аьк.га донкха дуне». Iилма-довзийтара фильм.
10.05 — СПТУ дешархошта. Истори.
10.35 11.35 — Истори. 7-гIа класс. Александр Невский.
11.05 — «Вай Iеш».
12.35 — «Цхьаннахьа елххаш я боалбуарг» Художественни фильм.
14.05 — Теннис. Дунен халкъашта юкъера турнир. Бельгера передача.
14.50, 23.55 — «Кердадараш».
17.10 — «Кердадараш» (нохчий меттала)
17.15 — «Депутатий гIулакхаш».
17.45 — «Фермаш Iан кийчо еш я» (гIалгIай меттала).
18.15 — Бокс. Дунен кубок. Ахфинал. Югославера передача.
19.30 — «Нохч-ГIалгIайче». Информационни программа.
19.45 — Сихдара наькъагIа, КПСС Сунженски райкома шолагIча секретарагара В. П. Каоданьискенна интервью.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!». «Золушка». Мультфильм. 2-гIа дакъа.
20.15 — Сунженски района художественни самодеятельноста концерт.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — Хоккей. Новкъосташха вIашагIкхетар. ЧССР сборни — СССР сборни. ЧССР-ра передача.
23.40 — Теннис. Дунен халкъашта юкъера турнир.

РАДИО

29 ОКТЯБРЬ
КОМСОМОЛ ХЬАХИННА ДИ

6.40 — «Сийлахь - боккхача Октябра — ма боагIара накъабахара». Корреспонденци (гIалгIай меттала).
6.50 — «Юха а увзаш дегIаахар сихдар».
6.59 — 7.00 — Объявлени. Хаоттам.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Передачай программа.
8.35 — 9.00 — Комсомольски иллеш.
11.15 — «КПСС къаман политика». Беседа (нохчий меттала).
11.30 — Лора хьехамаш. «Грибех ларале!».
11.45 — 12.00 — «Мишта пайда эц къахьегама ресурсех?» (гIалгIай меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаоттам.
16.01 — «Къахьеганза йоахача доходашта — никъ бехка» (гIалгIай меттала).
16.16 — «Вай советски халкъ». Беседа.
16.31 — 17.00 — Концерт (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — 18.40 — Хоамаш.

УКВ

19.00 — Димаев Саида иллеш.
19.50 — Нохч-ГIалгIай халхараш.

30 ОКТЯБРЬ

6.40 — «Юртара Iуйренаш».
6.55 — Передачай программа.
6.59 — 7.00 — Объявлени. Хаоттам.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — «Инженер — говзхIаме професси» (гIалгIай меттала).
8.45 — 9.00 — Музыка (гIалгIай меттала).
11.15 — 12.00 — ДIалонх Дагаев Валида.
15.15 — 15.30 — «Къахьегарга хьежжа сийле» (гIалгIай меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — «Ленински идеяштен пролетарски интернационализман кIала». Беседа.
17.31 — Концерт (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — 18.40 — Хоамаш.

УКВ

19.00 — Художественни самодеятельноста доакъашхой концерт.
19.43 — Мехкарий лирически иллеш.

31 ОКТЯБРЬ

6.40 — «Юртара сахьат» (нохчий меттала).
6.55 — Передачай программа.
6.59 — 7.00 — Объявлени. Хаоттам.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — 8.45 — Объявлени.
10.15 — «СалоIама минуташ» (гIалгIай меттала).
10.35 — 10.40 — Музыка.
11.30 — 12.00 — Литературни Нохч-ГIалгIайче.
12.40 — «Октябрь са халкъа кхеле» яха яздархочун Х. Саракаева выступлени (нохчий меттала).
13.00 — 13 15 — «Гласность йолаш». Корреспонденци.
15.15 — Сийлахь - боккхача Октябра юбилейга. Музыкальни передача. Хаоттам.
16.00 — 17.00 — РадиоладувгIархой дехарех оттадаь концерт (гIалгIай меттала).

УКВ

19.00 — Мелодист Ш. Эдисултанов.
19.30 — Лирически илле концерт.

Дикача нахах

САХЬАТИЙ ПХЬАР

Хьалха Назранерча сахьаташ тоадеча мастерске лертIа болх бацар. НийсагIа аьлча, из дукхагIйолча хана къайла хулар. Цу гIулакха йоакхо яцар быткомбината кулгалхоша а. Цудухьа дукха ха йоайора наха деха сахьаташ тоадайта е Грозне, е Орджоникидзе ухаш. Из хьал бокъонца хувцаделар Хачубаров Мухьмад моттигерча быта ЦIагIарча мастерске балха веча. Из иштта хилара тешал деш дар, аз цига яьккхача юкъа сона дайна сурт.

Цун мастерской корага массехк саг латтар. Царна юкъерча цхьан зIамигача саго йоахар: «Цхьа стрелка кагъеннай са сахьата. Хьай вIаштIехьдоле, сихха хувцаялара Iа из».

Хьадал, — аьнна, сахьат дIа а ийца цунга хьажа волавелар из. Минот гаргга ха мара яккханзар цо из айп дIадоакхаш. ТIаккха маьрша леладолда Iа, аьнна, ловца а баькка, долча даьга дIаделар. Вокхо из сиха тоадаь раьза волаш чIоаггIа барнал йоахар. ТIаккха кора хьалхашка нийсъелар цхьа кхалсаг. Цо чIоагIа хьоасталуш аьлар: — «кIаьнк, гургал беттаргболаш е сахьат тоаду далара Iа. ЦIагIа эшаш ма хулий из». Из а сихха тоа а даь дIаделар пхьаро.

Уж лоадам боаца айпаш бахьан иха хургба хьалха нах Грозне а Орджоникидзе а. Цхьабараш балха ди доадеш а. ТIаккха дувца а дезий Хачубаров Мухьмада Iомаяь професси эшаш йолга.

МоллагIдола хIама сага кулгех тийша да. Мухьмадчарех-м дошо да па аьлча кхы фу аргда... ЗIамига волча хана денз дегIахъенна оамал я из. Школе деша вагIача хана а техникаца безам болаш вар Мухьмад.

Цкъа воккхагIволча вешийна Хизара мопед ийцар. Из хехка безам болаш вар Мухьмад. Бакъда, Хизар цунга хахкийта раьза хилазар. ХIаьта Мухьмада цунах бохам баьлар. Даьга, иззаморг шийна эца, яхаш, чIоагIа велхар из. ХIаьта дас, Халмарзас, сахьат а ийца Мухьмад тевир. Бакъда, сахьат ийца дукха ха ялалехьа дехар. Из дехалга дIа ца хайташ тоъал ха яьккхар цо. Цкъарчоа ше тоаде хьежар. Цунах хIама хилазар. Сахьат пхьарага тоадайташ хилча ахча дала дезар. ХIаьта из цунга дацар. Шийна школе водаш делкийга хIама кхалла лаьрхIа телаш дола ахча Iоаде волавелар Мухьмад. Кхоачаш хилал ахча вIашагIкхийттад, аьнна, шийна хетача хена наьнага деррига долча бесса дIадийцар цо. ХIаьта нанас шийца Орджоникидзе, а вига тоадайтар цун сахьат. Цига мастерской бIаргадайначох езаелар Мухьмада сахьатий пхьара говзал.

Школа чакхъяьккхача фабрике наладчик волаш кIезига-дукха болх а баь цигара дIаваьлар из. ТIаккха Мухьмад Ростове сахьатий пхьараш кийчбеш йолча курсашка деша вахар. Цига новкъосташта юкъе белгала вар из цу гIулакхах дика кхеташ хиларца. Курсаш чакхъяьхачул тIехьагIа Ростове кIоарга балха говзал йолча пхьараштa уллув болх беш тоъал ха яьккхар Мухьмада. Цига царгара практике Iомадаьр хIанз цунна чIоагIа накъадоал.

Тахан тоъал йоккха йолча Назране керттера сахьатий пхьар ва зIамига саг. Из атта гIулакх дац. ХIана аьлча, вай мехка ди тIехьа керда чоалхане механизмаш йола электронни, кварцеви сахьаташ арахец. Цунца балха говзал дегIакхувла езаш хул, моллагIча керда марках дола сахьат гIалат ца воалаш тоаде ховргдолаш. ХIаьта Мухьмад ший балхах лоархIавелга хьахьонх из волча тIалаттача дукххача наха. Уж тIаувз говза, тешаме, ханнахьа заказаш кхоачашдеш хилар. Цу мастерской жалобайи предложенейи книжка тIа, дукххача наха цунна баркал оалаш дола дешаш яздаьд. Царех ба Назране бахаш бола Халажев Мухьмад, Комурзоев Iалаудин, Оздоев Мувса, кхыбараш.

— Тха болх торговле бар санна нах Iехабе тарлуш ба, — йоах Мухьмада. Цудухьа тха даькъе а чIоагIа эш перестройка. Цо ма дарра аьлча, укх гIулакхе ца ховш нийсбенна, кулга цIена боаца нах ютсарабоахаргбар.

Тахан Мухьмад ше перестройка ма яххара къахьегаш ва. Цо быткомбината коллектива общественни вахаре хьинаре дакъалоац. Из профкома член ва. Иштта цун болх дешарца тарбе вIаштIехьдоал. Мухьмад заочно Ростовски машиностроительни институте кхоалагIча курсе дешаш ва.

Из дикача дезале хьалкхийнав. Цун да Халмарза гIишлонхо ва. Вежараша а вахаре белгала моттиг хьаллаьцай. ВоккхагIвола воша Хизар СПТУ-27 хьехаш ва. ХIаьта Микаил трикотажни фабрике наладчик. Массаза наха накъаболаш баха Iемаб из дезал.

М. БАРАХОЕВ.

СПОРТ

ШАХМАТАШ

Шахматех ловзара Нохч-ГIалгIай АССР Кубок яккхара хетаяь яхьаш дIайолаена ши кIира совгIа ха я. Цига дакъа лоацаш ба спорта мастералла кандидаташ, цхьоалагIа разряд йола спортсменаш. ХIанзарчоа турнирни таблице хьалха ва А. Сумкин. Цун 6,5 очка я. Ах очко мара цунна тIехьависавац Р. Яндарбиев.

Дика ловз В. Мостовой, А. Лалаев, В. Манукян. ХIаьта царех чIоагIагIа малагIа ва тIеххьарча тураша хьахьокхаргда.

КIАЛТОХАР

Могилев яхача городе чакхъяьлар профсоюзий ВДФСО Ерригсоюзни совета спортсменашта юкъера шийлоIаме кIалтохарах йола яхьаш. Цига дакъа лоацаш бар Нохч-ГIалгIай пачхьалкхен хьехархой института студенташ вежарий БадаловгIар Мухьмади Алухади.

Мухьмада чемпиона цIи яьккхар, хIаьта Алухад кхоалагIча моттиге ва.

М. ЭРЗИЕВ.

ФУТБОЛ

ДIахойолх футболагIа йолча Нохч-ГIалгIай чемпионата яхьаш. АргIанарча туре «Вайнах» яха команда лайзар «Монтажникаца». Аргунгаш счет 0:2 йолаш ийшар, Дика лайзар «Даймохк». Из счет 3:1 йолаш «Колосал» котъяьлар. Шишша очко дIаяйир турнирни таблице «Темпеи» Нохч-ГIалгIай транспортни отделене командой.

А. ИЗМАЙЛОВ.

Конкурсе боацаш деша дIаэц

Академика М. Д. Миллионщикова цIерагIча Къахьегама Цеча Байракха орден лелаеча Грозненски мехкдаьтта институто 1987/88 дешара шера конкурсагIа боацаш дийнахьарча подготовительни отделене дIаэц НГIАССР-е Iо а баь хIанз бахаш бола берригача къамех бола нах, РСФСР укх вузашка:

Астраханский медицински институт (дарба дара гIулакха, педиатре факультеташка);

Воронежски медицински институт (дарба дара гIулакха, педиатре факультеташка);

Дагестански медицински институт (дарба дара гIулакха, педиатре факультеташка);

Кубански медицински институт (дарба дара гIулакха факультете);

Пятигорски фармацевтически институт (фармаце факультете);

Рязански медицински институт (санитарни гигиена факультете);

Къулбаседа-ХIирий медицински институт (дарба дара гIулакха, педиатре факультеташка).

Ставропольски медицински институт (дарба дара гIулакха, стоматологе факультеташка):

Подготовительни отделене дIаэц шин шерал кIезигагIа стаж йоаца (царех тIехьара шу из деша хьожавеча предприяте болх баь хила деза) халкъа боахама дерригача доакъошкара производстве хьалха латта болхлой, колхозхой, 1986 шера ноябре денз 1987 шера ноябре кхаччалца йолча хана СССР Герзашцарча Низашка гIулакх даь баьнна цIабаьхка кагий нах.

Подготовительни отделене оттачарга е документаш хила деза:

а) заявлени;

б) предприяте кулгалхочо, гIулакх деш хиннача эскара даькъа командиро енна направлени;

в) юкъера дешар дийша хиларах дола документ (подлиннике);

г) производственни характеристика;

д) унахцIена хиларах йола медицински справка (форма 086-У);

е) къахьегама книжка копи;

ж) 3х4 см бустамах дола 6 сурт (керта хIама ца туллаш);

з) райисполкомо енна направлени.

Заявленеш 10 ноябре кхаччалца дIанийю.

Занятеш 1987 шера 1 декабре дIайолалу.

Собеседованеш 1987 шера 11 ноябре денз ергья.

Дийнахьарча подготовительни отделене деша багIачарна бетта 40 сом стипенди тел, общежитеца Iалашбу.

Подготовительни отделени чакх а яьккха шоаш Iомадечох толаме экзаменаш дIаеннараш конкурса юкъе а боацаш хьалха хержача специальностех института цхьоалагIча курсе дIаэц.

Шоаш ца кхетар хатта укх адресах: г. Грозный, Революце пр. 21, комната 2-24, 2-26, (керттера дешара корпус) телефон 936-174.

Къаьнара пьеса дагаеха

Дика традици хулаш йоагIа хIара гурахьа вай мехка кхыча городашкара берий театраш Грозне ухалга. Укх гурахьа вайцига хьоашалгIа ена хилар Брянски къонача зрителa театр. Йоккха яц цу театра биографи. профессиональни сцена тIа шоай кхоллам гойташ цун артисташ бола ялх шу мара дац. ХIаьта а, тоъал йоккха я цун театральни афиша. дукхача зрителашта яйзай цар говзал. Боккха ба театра творчески низ. шера я репертуар а: Аксакова фаьлгах оттаяь «Ше эзилг» яха эггара зIамагIболчарна лаьрхIа пьеса. Андерсона произведенегIа Шварцо язбаьча фаьлгах оттаяь «Верзана паччахьа». Тахянарча пьесех — Рыбицай «Лай-ноаной хержап». «Кхоаненна дола дагадохар», Васильева произведенегIа — «Кхоана тIом хилар». Иштта театра репертуаре я советски драматурга Розов Виктора «Ираз лехаш» яха пьеса а.

Дагадохаргда вайна 50-гIа шераш. В. Розова турпалаш цу хана бераш дар. Дикка дегIаена яле а, вай общество нийсленна, парте ХХ съездо гучаладьха гIалаташ дувцаш яр из пьеса. Цул совгIа, «Ираз лехаш» яха пьеса ца хьоаеш наггахьа театральни критик вацар.

Цу пьеса керттерча турпалхочо дас тIем тIа леладаь тур детташ йохаю цIагIара мебель — мещанства овла из лоархI цо. Цу хана моттар, из дов массаза а иштта лоаттадергда, аьнна. Бакъда, дIадахар шераш. Хьалаш тоаденнача наьха бIарчча библиотекаш, хрусталь, машинаш, дачаш хилар.

ХIанз, парте XXVII съездо дийцар теркалдича, къаьнача пьесо дувцар лоархIаме да.

...ХIанзарча Москверча квартире бахаш ба Савиных дезал. ЦIенда вай мохк бахьан ший са дIаленна. цIа ца воагIаш висав. Цун зIамагIволча воIа Олега менгена уллув пенах хьалъулл даь тур. Цу халача ханара эстафета санна кхаьчай из цунга. Дикбер кхелаь Клавдия Васильевна ший берий дикагIйола новкъост я. Хьаьнала къахьегаш ба дезал. Иштта барттайнача дезале воккхагIволча воIо доаладаьча нускалца цIагIа чухьовз сутарал. Из массаза цхьаца хIама эшаш, из эца лерхIаш хул. Цунна духьала боал дезал. Ленайна из вахаре керттердар доацалга дIахайта безам ба цар.

Эрсий реалистически школа дикагIйолча традицеех язъяьча пьесо театрагара дIадех шоаш сцена тIара дувцар нийсса, кхыча бесса хила йиш йоацаш хIама долга зрителаша кхетадергдолаш актераша болх белга. Хьалха Ю. Березой оттаяьча спектакле из иштта хиннад. Из кхетаду Соколовас роль ловзаеш йола Клавдия Васильевна яйзача. Цо цIагIа тоха кулг. цун хьажар. воккхагIвола воI цу кIезигача уйлаех ваккха гIерташ цо леха наькъаш мел безам тIаозаш да.

ВоI — Мусатов, нускал дезаш, цо дувцар нийса хеташ хул. Хьаькъал дола Iилманхо духьала воалалац езача кхалсага. Шоай дезала юкъе, из эггара ледарагIа ва, Ленай харцахьарча позицена духьалъотта низ цун тоъац. Цхьа акха я Левачловскаяс ловзаеш йола Ленай роль. Мел го боах цо Федора, мел къахьег из хувцаволийташ. КIезига да цун дага хинна, кхоачашхинна хIамаш — подписной изданеш, керда стенка, тIадувха барзкъаш... Безаме кхалсагI Бакъда, кастта йовз из маярра. Даьрденна лом мо тIаккхет из цIагIа латтача аквариума, цу чу лелача чкъаьрилгашта.

Спектакль дикагIа тIаэцаргьяр, аьнна хет сона, Олега роль кхыча бесса ловзаьяларе. Вахара шеррача новкъа воалаш вола дешархо, автора дукхагIвеза турпал ва. Из вар Пазовский автор волча спектакле керттера хила вийзар а. КIеж йоахача къоналца цхьана, цун дег чу я, къона нахи кагирхойи целине а БАМе а кхийла романтика. Цун дешаш да: «Массане хIамаш лечкъайой, коммунизм вIалла хург а яц», — яхаш. Бакъда, сцена тIа хиннар кIезига безам тIабодаш, из роль цунга ца товш, воккхо актер вар.

Кхыйолча ролашта вIалла теркам тIабахийтабац, аьнна, хетадолийташ яр спектакль. ХIаьта а «Ираз лехаш» яха спектакль наьха нравственнии духовнии йоакхонаш гойташ, зритель уйланга вохийташ яр. Иззамо йола пьесаш массаза эшаш я зрителa.

...Брянскера къона зрителa театр городера дIадахад. ХIаьта. вай ТЮЗ яц. Еце а. драматически кхо труппа я вай городе. Бераштеи кагирхоштеи хетаяь спектаклаш увттаю цар наггахьа финансови план ца хулаш бисача. ХIаьта, къаьстта кагирхошта хетаяь я М. Ю. Лермонтова цIерагIча театро оттаяь «Молдаванка ашараш екар» яха О. Сосина пьесагIа йола спектакль. Ший художественни решенегIа кагирхой бисараш а хийрабаьхаб цо театра. Уж тIаувзаргболаш, театр дезалургдолаш. фу дича бакъахьа да-хьогI? Болх эргабаьккхача мишта хургдар-те?

Г. АБАДЖАН.

ХЬАМСАРА НОВКЪОСТИЙ!
ДIАХЬОШ ДА 1988 ШЕРА
«СЕРДАЛО»
ГАЗЕТ ЯЗДАЙТАЛГА

Газет язду «Союзпечата» ерригача отделенешкеи агентствашкеи, предприятешкарча, учрежденешкарча, организацешкарча общественни уполномоченнеша.

Шера газет яздайтара мах 4 соми 8 кепиги ба. Из кхо ца деш, кхоаненга дехкаш тIехьа а ца доахаш, ханнахьа «Сердало» яздайта шоашта!

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92 Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителя — 2-85-07; оехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-80-12, 2-54-04; промышленностех транспортех — 2-75-81, 2-65-01; юрта боахамах — 2-47-84, 2-90-66; культура — 2-64-75, 2-75-78; письмой — 2-85-64; машинописни бюро — 2-89-51; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского 92. Телефоны: редактора — 2-45-57, заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-80-12, 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-75-81, 2-65-01; сельского хозяйства — 2-90-66, 2-47-84; культуры — 2-64-75, 2-75-78; писем — 2-85-64; машинописное бюро — 2-89-51; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ02482. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3649.